

รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓

ส่วนที่ ๑
ข้อมูลเบื้องต้น

๑. หน่วยงานผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ กรมบังคับคดี
๒. หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย กรมบังคับคดี
๓. ผู้รักษาการตามกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
๔. เหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)
  - ครบรอบระยะเวลาที่กำหนด
  - ได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องในเรื่อง (ระบุเรื่องที่ได้รับการร้องเรียนหรือมีข้อเสนอแนะ).....
  - ได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการพัฒนากฎหมายในเรื่อง (ระบุเรื่องที่ได้รับการเสนอแนะให้ประเมิน).....
  - อื่น ๆ คือ.....
๕. วันที่มีเหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์ ปีพ.ศ. ๒๕๖๘ โดยประเมินผลที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๘๔ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๗
๖. รายชื่อกฎหมายที่เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลสัมฤทธิ์ในรายงานฉบับนี้ ไม่มี
๗. รายชื่อกฎหมายที่ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์เป็นการเฉพาะ (ประเมินผลสัมฤทธิ์เป็นรายฉบับตามแบบรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎ) ไม่มี

ส่วนที่ ๒

การวิเคราะห์ความจำเป็นและผลกระทบของกฎหมาย

๘. กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาใด

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาในกรณีที่ลูกหนี้เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวและถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งกฎหมายจะกำหนดกระบวนการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้เป็นการเฉพาะ โดยจะนำทรัพย์สินของลูกหนี้มาแบ่งชำระให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม เพื่อให้โอกาสลูกหนี้ได้เริ่มต้นใหม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ให้ได้ปลดปล่อยภาระหนี้สินของตน ในขณะเดียวกันเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาในกรณีที่ลูกหนี้เป็นนิติบุคคลและลูกหนี้ที่ประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการ ซึ่งหากสามารถฟื้นฟูกิจการได้สำเร็จจะทำให้ไม่ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย

๙. มาตรการสำคัญที่ทำให้บรรลุดุฤประสงคฺของกฎหมายนี้ มีดังนี้

๙.๑ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ได้กำหนดมาตรการที่สำคัญของกระบวนการล้มละลายไว้ดังนี้ เมื่อลูกหนี้ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ อำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้จะตกแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียว ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะทำการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำมาแบ่งให้กับบรรดาเจ้าหนี้ที่ยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายอย่างเท่าเทียมกัน

๙.๒ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ได้กำหนดมาตรการที่สำคัญของกระบวนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ไว้ดังนี้ เมื่อศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ ลูกหนี้จะเข้าสู่สภาวะการพักชำระหนี้ (Automatic stay) ตามที่กฎหมายกำหนด และจะมีการตั้งผู้ทำแผนเพื่อจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการเพื่อเสนอศาลให้ศาลเห็นชอบ และเมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนแล้วบรรดาสิทธิและอำนาจหน้าที่ของผู้ทำแผนตกเป็นของผู้บริหารแผนตั้งแต่ผู้บริหารแผนได้ทราบคำสั่งศาล ผู้บริหารแผนจะมีหน้าที่จัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตามแผนฟื้นฟูกิจการตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนฟื้นฟูกิจการและจะชำระหนี้ให้กับบรรดาเจ้าหนี้ตามที่กำหนดไว้ในแผนฟื้นฟูกิจการต่อไป

๙.๓ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ได้กำหนดมาตรการที่สำคัญของกระบวนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้ดังนี้ ลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะนัดประชุมเจ้าหนี้เพื่อจัดทำแผนชำระหนี้และเมื่อเจ้าหนี้เห็นชอบด้วยแผนแล้ว ลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลโดยแนบเอกสารประกอบด้วย แผนและหลักฐานผลการประชุมเจ้าหนี้ที่เห็นชอบด้วยแผนรายชื่อพร้อมที่อยู่ของเจ้าหนี้ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการและเจ้าหนี้อื่นทั้งหมด และหลักฐานการขึ้นทะเบียนของลูกหนี้ต่อสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือจดทะเบียนกับหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อศาลรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการแล้ว ลูกหนี้จะเข้าสู่สภาวะการพักชำระหนี้ และหากศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและเห็นชอบด้วยแผนแล้ว ผู้บริหารแผนที่ระบุไว้ในแผน จะเป็นผู้ดำเนินการตามแผนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนเพื่อชำระหนี้ให้กับบรรดาเจ้าหนี้ตามที่กำหนดไว้ในแผนฟื้นฟูกิจการต่อไป

๑๐. กฎหมายนี้มีบทบัญญัติกำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ อย่างไร

๑๐.๑ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ในส่วนกระบวนการล้มละลาย มีบทบัญญัติกำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ ดังนี้

(๑) ห้ามมิให้ลูกหนี้กระทำการใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการของตน เว้นแต่จะได้กระทำตามคำสั่งหรือความเห็นชอบของศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้จัดการทรัพย์สินหรือที่ประชุมเจ้าหนี้ตามมาตรา ๒๔

(๒) ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องมาให้การสอบสวนกิจการและทรัพย์สินต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และต้องส่งมอบทรัพย์สิน ดวงตรา สมุดบัญชี และเอกสารที่เกี่ยวกับทรัพย์สินและกิจการของตนซึ่งอยู่ในความครอบครองให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๓ , ๓๐

(๓) บุคคลผู้เป็นหนี้ลูกหนี้หรือมีทรัพย์สินของลูกหนี้อยู่ในครอบครองซึ่งได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับหนี้หรือทรัพย์สินของลูกหนี้ มีหน้าที่ต้องแจ้งข้อมูลดังกล่าวให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๔/๑

(๔) ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องไปไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยต่อศาล เว้นแต่ศาลเห็นว่าควรไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยยังไม่มีคามจำเป็น ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๒

(๕) ลูกหนี้จะต้องขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนดจำนวนเงินเพื่อใช้จ่ายเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวตามฐานานุกรม โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้อนุญาตให้ลูกหนี้จ่ายเงินที่ลูกหนี้ได้มาในระหว่างล้มละลาย และลูกหนี้ต้องส่งเงินหรือทรัพย์สินที่เหลือนั้นแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือในกรณีที่ลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับทรัพย์สินอย่างใด ลูกหนี้จะต้องรายงานให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบภายในเวลาอันสมควร ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๗ (๑) (๒)

(๖) ลูกหนี้จะถูกจำกัดสิทธิในการออกนอกราชอาณาจักร เว้นแต่ศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะอนุญาตเป็นหนังสือ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๗ (๓)

(๗) บุคคลล้มละลายซึ่งได้ถูกปลดล้มละลายยังมีหน้าที่ช่วยในการจำหน่ายและแบ่งทรัพย์สินของตนซึ่งตกอยู่กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗๔

(๘) เจ้าหนี้ต้องยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แต่ถ้าอยู่นอกราชอาณาจักร เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะขยายระยะเวลาให้อีกไม่เกินสองเดือน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๑ และในกรณีเป็นเจ้าหนี้ตามมาตรา ๘๒ , ๘๓ ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดระยะเวลาตามที่มาตรา ๘๒ , ๘๓ กำหนดไว้

(๙) เจ้าหนี้ ลูกหนี้ หรือบุคคลภายนอกต้องมาให้การสอบสวนกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ในกรณีเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีหมายเรียกให้เจ้าหนี้ ลูกหนี้ หรือบุคคลใดมาให้การสอบสวนในมูลหนี้ที่เจ้าหนี้อื่นขอรับชำระหนี้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๕

(๑๐) ศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจออกหมายเรียกลูกหนี้ คู่สมรสของลูกหนี้ หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งได้รับความหรือสงสัยว่ามีทรัพย์สินของลูกหนี้อยู่ในครอบครอง หรือเชื่อว่าเป็นหนี้ลูกหนี้ หรือเห็นว่าสามารถแจ้งข้อความเกี่ยวกับกิจการหรือทรัพย์สินของลูกหนี้มาไต่สวน หรือสอบสวน และมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นๆ ส่งเอกสารหรือวัตถุพยานซึ่งอยู่ในความยึดถือ หรืออำนาจของผู้นั้นอันเกี่ยวกับกิจการหรือทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๗

(๑๑) บุคคลที่เป็นลูกหนี้ของลูกหนี้หากจะปฏิเสธหนี้จะต้องกระทำการตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๙

(๑๒) กรณีเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตั้งบุคคลใดเป็นผู้จัดการเพื่อดำเนินธุรกิจของลูกหนี้ที่ค้างอยู่ให้เสร็จไป ผู้นั้นมีหน้าที่ต้องจัดทำบัญชีเสนอต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๒๐

๑๐.๒ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ในหมวด ๓/๑ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้มีบทบัญญัติกำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ ดังนี้

(๑) เมื่อลูกหนี้เข้าสู่สภาวะพักการชำระหนี้เจ้าหนี้ นายทะเบียน ธนาการแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กรมการประกันภัย หรือหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๙๐/๔ (๖) จะต้องงดกระทำการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๐/๑๒ (๑) - (๘)

(๒) ห้ามมิให้ลูกหนี้จำหน่าย จ่าย โอน ให้เช่า ชำระหนี้ ก่อหนี้หรือกระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดภาวะในทรัพย์สิน นอกจากเป็นการกระทำที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินการค้าตามปกติของลูกหนี้สามารถดำเนินต่อไปได้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๐/๑๒ (๙)

(๓) ห้ามมิให้ผู้ประกอบการสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ งดให้บริการแก่ลูกหนี้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาล ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๐/๑๒ (๑๑)

(๔) ในการพิจารณาของศาลและการประชุมเจ้าหนี้ทุกครั้งให้ลูกหนี้ไปศาล ไปประชุมและตอบถามเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๐/๑๙

(๕) เมื่อศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการแต่ยังไม่มีคำสั่งผู้ทำแผน ให้บรรดาสหิติตามกฎหมายของผู้ถือหุ้นระงับลง เว้นแต่สิทธิที่จะได้รับเงินปันผล และให้สิทธิดังกล่าวตกแก่ผู้บริหารชั่วคราวหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จนกว่าจะมีการตั้งผู้ทำแผน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๐/๒๑

(๖) เจ้าหนี้จะขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการได้ ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งตั้งผู้ทำแผน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๐/๒๖

(๗) เมื่อศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผนให้ผู้บริหารของลูกหนี้ ผู้บริหารชั่วคราวหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อผู้ทำแผน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๐/๓๔ , ๙๐/๓๖

(๘) เมื่อผู้ทำแผน ผู้บริหารแผนหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำขอ ศาลมีอำนาจบังคับให้บุคคลที่รับว่าเป็นหนี้ลูกหนี้หรือว่ามีทรัพย์สินของลูกหนี้อยู่ในความครอบครอง ชำระหนี้หรือส่งมอบทรัพย์สินแก่ตนได้ภายในเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๐/๓๘

(๙) บุคคลที่เป็นลูกหนี้ของลูกหนี้หากจะปฏิเสธหนี้จะต้องกระทำการตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๐/๓๙

๑๐.๓ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ ในหมวด ๓/๒ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบัญญัติกำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ ดังนี้

(๑) เมื่อลูกหนี้เข้าสู่ภาวะพักการชำระหนี้เจ้าหนี้ นายทะเบียน จะต้องงดกระทำการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๐/๑๐๔ (๑) - (๗)

(๒) ห้ามมิให้ลูกหนี้จำหน่าย จ่าย โอน ให้เช่า ชำระหนี้ ก่อหนี้หรือกระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดภาระในทรัพย์สิน นอกจากเป็นการกระทำที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินการค้าตามปกติของลูกหนี้สามารถดำเนินต่อไปได้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๐/๑๒ (๘)

(๓) ห้ามมิให้ผู้ประกอบการสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ งดให้บริการแก่ลูกหนี้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาล ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๐/๑๒ (๑๐)

๑๑. กฎหมายนี้ยังมีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชนหรือไม่ เพียงใด

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพื่อให้โอกาสลูกหนี้ได้เริ่มต้นใหม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ให้ได้ปลดเปลื้องภาระหนี้สินของตน ในขณะเดียวกันเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติเรื่องการฟื้นฟูกิจการเพื่อให้ลูกหนี้เป็นนิติบุคคลและลูกหนี้ที่ประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการ ซึ่งหากสามารถฟื้นฟูกิจการได้สำเร็จจะทำให้ไม่ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้จึงยังมีความจำเป็นและยังคงมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

๑๒. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการมีกฎหมายนี้ คือ

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ เป็นประโยชน์สำหรับเจ้าหนี้และลูกหนี้ ดังนี้

๑๒.๑ เจ้าหนี้ที่ยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถรวบรวมได้

๑๒.๒ ลูกหนี้ที่เข้าสู่กระบวนการล้มละลายสามารถขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายซึ่งจะทำให้ลูกหนี้ไม่ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย หรือลูกหนี้สามารถยื่นคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายได้ซึ่งจะมีผลให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลาย นอกจากนี้ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลาย ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากล้มละลายภายใน ๓ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ซึ่งผลจากการปลดล้มละลายจะทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้ ยกเว้นแต่หนี้บางประเภทที่กฎหมายล้มละลายกำหนดไว้ว่าแม้จะปลดล้มละลายลูกหนี้ก็ไม่หลุดพ้นจากหนี้ดังกล่าว ดังนั้นพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ จะเป็นกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อลูกหนี้คือทำให้ลูกหนี้สามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินของตนได้

๑๓. กฎหมายนี้ก่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร (ให้พิจารณาตอบเฉพาะประเด็นสำคัญที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยไม่ต้องตอบทุกประเด็นก็ได้)

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ อาจเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน กล่าวคือ เมื่อลูกหนี้ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด จะถูกจำกัดสิทธิในบางประการ เช่น สิทธิในการจัดการกิจการทรัพย์สินของตนเอง สิทธิในการเดินทางออกนอกราชอาณาจักร เป็นต้น และเมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลาย ลูกหนี้อาจถูกจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพบางอย่างที่มีการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลว่าจะต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ กำหนดให้เจ้าหนี้ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในสองเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แต่ถ้าลูกหนี้อยู่นอกราชอาณาจักรจะขยายกำหนดเวลาให้อีกได้ไม่เกินสองเดือนอันเป็นการสร้างความเป็นธรรมให้กับเจ้าหนี้ที่อยู่นอกราชอาณาจักรที่จะสามารถยื่นขอรับชำระหนี้ได้ นอกจากนี้ในส่วนของกระบวนการฟื้นฟูกิจการ กฎหมายได้กำหนดสิทธิของเจ้าหนี้ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันต้องได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน เว้นแต่เจ้าหนี้ผู้ได้รับการปฏิบัติที่เสียเปรียบในกลุ่มนั้นจะให้ความยินยอมเป็นหนังสือ จึงเป็นการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมให้กับบรรดาเจ้าหนี้ในคดี

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันหรือการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันหรือการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

- เป็นการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษฉบับเดิม คือ Bankruptcy Act ๑๙๑๔ ต่อมาประเทศไทยได้แก้ไขกฎหมายล้มละลายรวมถึงกระบวนการฟื้นฟูกิจการหลายครั้ง โดยในการแก้ไขได้ศึกษากฎหมายล้มละลายจากประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา มาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายล้มละลายของไทยให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักสากล

- มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ หรือผลกระทบอื่นที่สำคัญ

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เนื่องจากเป็นกลไกที่ทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้คืนมาเป็นเงินทุนเพื่อใช้ในการลงทุนครั้งใหม่ ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยเหลือหนี้ได้ชำระหนี้สินต่างๆ เพื่อให้มีโอกาสเริ่มต้นชีวิตทางการเงินใหม่อีกครั้ง และยังเป็นกลไกช่วยให้ระบบเศรษฐกิจเกิดการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง

๑๔. มีสถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมาย หรือสถิติการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

๑๔.๑ สถิติการบังคับคดีล้มละลายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ (ถึงเดือนกันยายน ๒๕๖๘) มีสำนวนกลางค้างดำเนินการจำนวน ๓๑,๔๗๒ เรื่อง

๑๔.๒ สถิติการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ (ถึงเดือนกันยายน ๒๕๖๘) มีสำนวนกลางค้างดำเนินการจำนวน ๓๔๖ เรื่อง

๑๔.๓ สถิติการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๕๙ มีคำร้องขอฟื้นฟูกิจการจำนวน ๗ คดี ศาลล้มละลายกลางยกคำร้องขอจำนวน ๕ คดี จึงมีคดีที่เข้าสู่กระบวนการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จำนวน ๒ คดี ณ ปัจจุบันศาลมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและเห็นชอบด้วยแผนแล้วแต่ลูกหนี้ไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จตามแผนทั้ง ๒ คดี

๑๕. มีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายนี้หรือไม่อย่างไร

๑๕.๑ ปัญหาเรื่องทุนทรัพย์ในการฟ้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย

ตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ กำหนดว่าเจ้าหนี้ที่จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ต่อเมื่อลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท และหนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ว่าหนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม ซึ่งจำนวนทุนทรัพย์ในการฟ้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลายอาจไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ดังนั้น จึงควรพิจารณาเรื่องจำนวนทุนทรัพย์ในการฟ้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลายให้มีความเหมาะสม

๑๕.๒ เรื่องการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบังคับคดีล้มละลาย

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ กำหนดให้ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องมาให้การสอบสวนกิจการและทรัพย์สินกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และในการประชุมเจ้าหนี้กำหนดให้เจ้าหนี้ต้องมาเข้าร่วมการประชุมเจ้าหนี้ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบ zoom , webex มาใช้ในการประชุมกันอย่างแพร่หลาย ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่เจ้าหนี้และลูกหนี้ในการสอบสวนกิจการและทรัพย์สินหรือในการประชุมเจ้าหนี้ จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายล้มละลายให้นำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการสอบสวนหรือการประชุมเจ้าหนี้ได้

๑๕.๓ เรื่องการปลดล้มละลายลูกหนี้

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๘๑/๑ กำหนดให้บุคคลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้วจะได้รับการปลดจากล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย ระยะเวลา ๓ ปีดังกล่าวควรมีการทบทวนว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

๑๕.๔ เรื่องการร้องขอตทรัพย์ในคดีล้มละลาย

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๑๕๘ กำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียคนใดหากเห็นว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่มีสิทธิยึดทรัพย์สินใด ให้คัดค้านต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สอบสวนและมีคำสั่ง ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งไม่ให้ถอนการยึด ผู้มีส่วนได้เสียจึงจะมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลภายใน ๑๔ วัน ในกรณีนี้หากแก้ไขกฎหมายล้มละลายให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถยื่นคำร้องขอตทรัพย์ต่อศาลได้เลยจะเป็นการลดขั้นตอน และทำให้กระบวนการร้องขอตทรัพย์สามารถกระทำได้อย่างรวดเร็วซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๓

การตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมาย

๑๖. กฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่อย่างไร

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ในส่วนกระบวนการล้มละลายมีความใกล้เคียงกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ เอกเทศสัญญา ลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนบริษัท หมวด ๕ การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด มาตรา ๑๒๔๗ - ๑๒๗๓ แต่ไม่เป็นการซ้ำซ้อนกัน เนื่องจากกระบวนการล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายเป็นกรณีที่เจ้าหนี้ได้ฟ้องต่อศาลขอให้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามจำนวนที่กฎหมายล้มละลายกำหนดให้มีสถานะเป็นบุคคลล้มละลาย โดยมีเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำหน้าที่ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินแทนลูกหนี้เพื่อรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้นำมาแบ่งให้กับบรรดาเจ้าหนี้ที่ยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย โดยลูกหนี้จะได้รับการปลดจากล้มละลายหรือยกเลิกการล้มละลายเมื่อเข้าลักษณะตามที่กฎหมายกำหนด แต่การชำระบัญชีเป็นกระบวนการยกเลิกกิจการของนิติบุคคลประเภทห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด ซึ่งดำเนินการโดยผู้ชำระบัญชีของนิติบุคคลนั้น หน้าที่ของผู้ชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือชำระสะสางการงานของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้เสร็จไป และจำหน่ายสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นเพื่อนำมาชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ของนิติบุคคล นอกจากนี้ผู้ชำระบัญชีของนิติบุคคลอาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้สั่งให้นิติบุคคลนั้นล้มละลายได้ ถ้าปรากฏว่าเงินลงทุนหรือค่าหุ้นได้ใช้เสร็จหมดแล้วสินทรัพย์ก็ยังไม่พอกับหนี้สิน

๑๗. มีการฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง หรือการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับกฎหมายนี้ที่เรื่องและในประเด็นใด

ไม่มี

๑๘. การใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ และโทษอาญาในกฎหมายนี้ (ถ้ามี) ยังมีความเหมาะสมอยู่หรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ไม่มีการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ แต่มีบทกำหนดโทษอาญาซึ่งยังมีความเหมาะสม แต่อย่างไรก็ดีปัจจุบันมีบทกำหนดโทษทางอาญาในมาตรา ๑๗๒ , ๑๗๓/๑ วรรคหนึ่ง , ๑๗๔ ได้เปลี่ยนเป็นการปรับเป็นพินัย

ส่วนที่ ๔
ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๑๙. การรับฟังความคิดเห็น

ได้รับฟังความคิดเห็นโดยถูกต้องตามข้อ ๕ และข้อ ๖ ของแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายแล้ว

ได้รับฟังความคิดเห็นโดยวิธีอื่นนอกจากผ่านระบบกลาง (หากมี โดยระบุทุกวิธี)

(๑) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปผ่านทางเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมาย (www.law.go.th) ในระหว่างวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๘ ถึงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๘

(๒) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน ได้แก่ www.led.go.th ในระหว่างวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๘ ถึงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๘

(๓) การส่งแบบสำรวจความคิดเห็นไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในระหว่างวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๘ ถึงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๘

(๔) การจัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร

ผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นเกี่ยวกับกฎหมายนี้หรือผลกระทบของกฎหมายนี้อย่างไร

การรับฟังความคิดเห็นในการประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากกฎหมายฉบับนี้มีจำนวนมากสามารถแบ่งออกได้เป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้ กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มสำนักงานกฎหมาย กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มลูกหนี้ กลุ่มสถาบันการเงิน และกลุ่มประชาชนทั่วไป ดังนั้น ในการรับฟังความคิดเห็นจึงได้จัดทำหนังสือเชิญกลุ่มบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกฎหมายฉบับนี้ โดยในแบบแสดงความคิดเห็นแบ่งคำถามเป็น ๑๕ ข้อ มีผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นจำนวน ๕๒ ราย ทั้งนี้ สามารถสรุปสาระสำคัญของความเห็นหรือข้อเสนอแนะได้ดังนี้

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ)
๑	ท่านเห็นว่าจำนวนทุนทรัพย์ในการฟ้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลายตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ ที่กำหนดให้เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ต่อเมื่อลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันหรือไม่ เพียงใด และควรแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร	๒๕	๗๑	๔

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าทุนทรัพย์ในการฟ้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลายตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มีความไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีความคิดเห็น ดังนี้

(๑) มีความเห็นว่า ในการพิจารณาจำนวนทุนทรัพย์สำหรับกรณีนิติบุคคล อาจไม่ต้องกำหนดเป็นจำนวนหนี้ที่เป็นตัวเลขที่แน่นอน แต่อาจพิจารณากำหนดจำนวนหนี้เพื่อเข้าสู่กระบวนการให้สอดคล้องกับขนาดของกิจการด้วย โดยอาจพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ทุนจดทะเบียนชำระแล้ว ส่วนของผู้ถือหุ้น มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Market Capitalization) มูลค่าสินทรัพย์รวม หรืออัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

(๒) การกำหนดจำนวนทุนทรัพย์ในการฟ้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย ควรพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยอาจพิจารณาจากสถิติการฟ้องคดีล้มละลายที่เกิดขึ้นประกอบกับหลักการตามกฎหมายต่างประเทศและปรับให้สอดคล้องกับประเทศไทยด้วย

(๓) ควรกำหนดทุนทรัพย์ในการฟ้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย ดังนี้ บุคคลธรรมดา ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท นิติบุคคล ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท

(๔) จำนวนทุนทรัพย์ขั้นต่ำในการฟ้องล้มละลายตามมาตรา ๙ ที่กำหนดไว้หนึ่งล้านบาทสำหรับบุคคลธรรมดาและสองล้านบาทสำหรับนิติบุคคลนั้น อาจไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันแล้ว ซึ่งถือเป็นอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย จึงขอเสนอแนะให้พิจารณาแก้ไขจำนวนทุนทรัพย์ดังกล่าวให้มีความเหมาะสมและสะท้อนกับสภาพเศรษฐกิจ รวมทั้งภาวะเงินเฟ้อ

(๕) เห็นว่าจำนวนเงินที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการฟ้องให้ล้มละลายควรต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมทั้งในส่วนของบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันกับทั้งให้สอดคล้องกับกรณีของบุคคลธรรมดาที่ขอฟื้นฟูกิจการในกรณี SME

(๖) ไม่เหมาะสมกับเศรษฐกิจปัจจุบัน ควรเพิ่มเติมตามฐานค่าเงิน สังกมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยแก้ไขเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสามล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสี่ล้านบาท

(๗) จากอดีตจนถึงปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนทุนทรัพย์มาตลอดและมีแนวโน้มว่าอัตราเงินเฟ้อจะเพิ่มสูงขึ้นทำให้ค่าเงินเปลี่ยนไปมากใน อนาคตจำนวนทุนทรัพย์ในปัจจุบันจึงไม่มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป และหากมีการปรับเปลี่ยนอีกก็อาจต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมอีก เพื่อให้เกิดความสะดวกจึงเห็นควรเพิ่มเติมว่าในอนาคตหากมีอัตราเงินเฟ้อเกินอัตราร้อยละ... ให้สามารถ ออกกฎกระทรวงปรับเปลี่ยนจำนวนทุนทรัพย์ได้จะทำให้ไม่ต้องแก้ไขกฎหมายบ่อยครั้ง

(๘) เห็น ควรปรับจำนวน ทุนทรัพย์ในการขอให้ลูกหนี้ล้มละลายให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน เช่น พิจารณาจากจำนวนหนี้ของลูกหนี้ที่ค้างชำระส่วนใหญ่ในระบบจำนวนวงเงินของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้สถานะของเงินเฟ้อ ค่าใช้จ่ายของบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ค่าครองชีพ เป็นต้น เพื่อพิจารณาว่า บุคคลใดควรจะได้เข้าสู่กระบวนการล้มละลายและได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ทางการเงินตามเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลาย

(๙) เห็นควรแก้ไขจำนวนหนี้ที่สูงขึ้นให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและภาวะเงินเฟ้อในปัจจุบัน และเพื่อมิให้เป็นช่องทางในการใช้ประโยชน์ในการฟ้องและเนิ่นคดีล้มละลายเพื่อก่อกวนแก่งแย่งหรือบีบบังคับลูกหนี้โดยกำหนดหนี้ขั้นต่ำบุคคลธรรมดาไม่น้อยกว่า ๓ ล้าน และนิติบุคคลไม่น้อยกว่า ๕ ล้าน

(๑๐) ควรแก้ไขทุนทรัพย์เป็น ๕ ล้านบาท

(๑๑) เห็นว่าไม่เหมาะสม ควรแก้ไขเพิ่มทุนทรัพย์สำหรับบุคคลธรรมดาเป็นไม่น้อยกว่า ๕ ล้านบาท นิติบุคคลไม่น้อยกว่า ๑๐ ล้านบาท เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน และกำหนดให้ปรับเปลี่ยนได้โดยการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในอนาคต

(๑๒) เห็นว่ายังไม่เหมาะสม เนื่องจากคำนวณราคาค่าครองชีพ ราคาสินค้า ควรเพิ่มเป็น ๕ ล้านบาท หรืออย่างน้อย ๓ ล้านบาท

(๑๓) ขอให้ทบทุนหลักเกณฑ์การกำหนดจำนวนหนี้ที่เจ้าหนี้ยื่นฟ้องลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการล้มละลายว่าจำนวนหนี้ที่ใช้บังคับอยู่เหมาะสมกับในสถานะเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันและนำไปสู่การแก้ปัญหาของการฟ้องคดีล้มละลายเพื่อเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้และเป็นการลดปริมาณจำนวนการฟ้องคดีล้มละลายให้ลดลง จึงเห็นควรแก้ไข จากเดิมบุคคลธรรมดาหนึ่งล้านบาทนิติบุคคลสองล้านบาท เป็นบุคคลธรรมดาห้าล้านบาทนิติบุคคลเจ็ดล้านบาท

(๑๔) ไม่เหมาะสม เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันมีลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลายจำนวนมาก การกำหนดจำนวน ๑ ล้านบาท หรือ ๒ ล้านบาท น่าจะน้อยเกินไปสมควรแก้ไขกฎหมายกำหนดจำนวนหนี้ในการฟ้องล้มละลายให้เพิ่มขึ้นจากเดิม

(๑๕) จำนวนทุนทรัพย์ดังกล่าวไม่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ และเงินเฟ้อในปัจจุบัน อาจปรับปรุงแก้ไขจำนวนทุนทรัพย์ให้สูงขึ้น เช่น ลูกหนี้ซึ่งเป็นคนธรรมดาเป็นหนี้จำนวนไม่น้อยกว่าสามล้านบาท และลูกหนี้ซึ่งเป็นคนนิติบุคคลเป็นหนี้จำนวนไม่น้อยกว่าห้าล้านบาท เป็นต้น

(๑๖) มาตรา ๙ (๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ มีการกำหนดจำนวนหนี้บุคคลธรรมดาไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท นิติบุคคลไม่น้อยกว่าสองล้านบาท ในปัจจุบันอาจมีความไม่เหมาะสม ควรมีการปรับจำนวนเงินให้สูงขึ้นตามสภาวะค่าเงินในปัจจุบัน

(๑๗) เห็นว่าไม่เหมาะสม บุคคลธรรมดาควรเพิ่มเป็น ๓ ล้านบาท นิติบุคคลควรเพิ่มเป็น ๑๐ ล้านบาท เพราะค่าของเงินเปลี่ยนแปลงไปมากนับจากการบังคับใช้กฎหมายล้มละลาย

(๑๘) เห็นว่าไม่เหมาะสม บุคคลธรรมดาต้องไม่น้อยกว่า สองล้านบาท นิติบุคคลต้องไม่น้อยกว่าห้าล้านบาท

(๑๙) จำนวนหนี้ที่กำหนดไว้ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ จนถึงปัจจุบันมูลค่าของเงินได้เปลี่ยนไปเป็นจำนวนมาก เมื่อพิจารณาถึงสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ควรกำหนดจำนวนหนี้ของลูกหนี้ซึ่งเป็นคนธรรมดาเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าล้านบาท ส่วนนิติบุคคลควรกำหนดหนี้เป็นจำนวนหนี้ไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท และเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ควรกำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนหนี้ได้โดยอาศัยกฎหมายลำดับรอง อาจให้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนหนี้ทุกระยะเวลาสามปีหรือห้าปี โดยออกเป็นกฎกระทรวง

(๒๐) จำนวนทุนทรัพย์ในการฟ้องขอล้มละลายที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙ ซึ่งกำหนดให้เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้บุคคลธรรมดาไม่น้อยกว่า ๑ ล้านบาท และนิติบุคคลไม่น้อยกว่า ๒ ล้านบาท เห็นว่าควรปรับเพิ่มวงเงินขั้นต่ำเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน หรืออาจพิจารณาเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นมากขึ้นสำหรับ SME โดยกำหนดวงเงินขั้นต่ำแบบสัดส่วนของสินทรัพย์หรือรายได้ของลูกหนี้เพื่อไม่ให้ SME ถูกฟ้องง่ายเกินไปและสร้างผลกระทบเกินจำเป็น แต่ยังสามารถคุ้มครองเจ้าหนี้ได้

(๒๑) เห็นว่า การกำหนดทุนทรัพย์ขั้นต่ำในการฟ้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย ตาม พ.ร.บ.ล้มละลายฯ ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ ทำให้ตัวเลขดังกล่าวอาจไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป จึงควรมีการพิจารณาทบทวนตัวเลขทุนทรัพย์ขั้นต่ำ โดยควรพิจารณาควบคู่กับค่าครองชีพและอัตราเงินเฟ้อที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม

การกำหนดทุนทรัพย์ขั้นต่ำเพียงอย่างเดียวอาจไม่เหมาะสมในกรณีที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ต่อเนื่อง (Unable to pay test) แต่มูลหนี้ยังไม่เกินสินทรัพย์ที่ลูกหนี้มีอยู่ ดังนั้น นอกเหนือจากการกำหนดทุนทรัพย์แล้ว เห็นควรให้พิจารณาความต่อเนื่องในการชำระหนี้ของลูกหนี้ด้วย นอกจากนี้ มีข้อสังเกตว่าในกรณีของลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลที่กำหนดทุนทรัพย์ขั้นต่ำไว้ที่ไม่น้อยกว่า ๒ ล้านบาท สำหรับนิติบุคคลทุกประเภทอาจไม่เป็นธรรมเนื่องจากมีโครงสร้างหนี้ที่แตกต่างกัน จึงควรพิจารณากำหนดเกณฑ์ทุนทรัพย์ที่แตกต่างกันสำหรับนิติบุคคลแต่ละประเภท

(๒๒) มูลค่าของเงินเปลี่ยนไปตามสภาพของเศรษฐกิจและกาลเวลา หากเกณฑ์ต่ำเกินไป ลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้จำนวนไม่มากอาจถูกที่บังคับให้เข้าสู่กระบวนการล้มละลาย หากเกณฑ์สูงจะไปเจ้าหน้าที่อาจขาดช่องทางในการปกป้องสิทธิของตน เมื่อเทียบกับมูลค่าทรัพย์สินปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นตามอัตราเงินเฟ้อ (คอนโด บ้าน) จำนวนหนี้ ๑ ล้าน ๒ ล้านบาทอาจเกิดขึ้นได้ง่าย การแก้ไขคือปรับเพิ่มเป็น ๒ ล้าน สำหรับบุคคล และ ๓-๕ ล้านสำหรับนิติบุคคล และปรับเปลี่ยนลดลงหรือเพิ่มขึ้นได้ตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อไม่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมบ่อย

(๒๓) ควรแก้ไขจำนวนเงินกรณีลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าล้านบาท

(๒๔) ควรแก้ไข เพราะรายได้ขั้นต่ำปัจจุบันมีการปรับสูงขึ้น การซื้อบ้านขั้นต่ำเริ่มต้นที่ ๓ ล้านบาท รูปแบบการลงทุนผ่านระบบดิจิทัล ทำให้ควบคุมความสมดุลของสินทรัพย์ในตลาดคาดเดาได้ยากทุนทรัพย์จึงควรปรับปรุงเป็น ๕ ล้านถึง ๑๐ ล้านบาท

(๒๕) เห็นว่าทุนทรัพย์ปัจจุบันไม่เหมาะสม เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันเห็นควรกำหนดให้บุคคลธรรมดาทุนทรัพย์ไม่น้อยกว่า ๕ ล้านบาท นิติบุคคลทุนทรัพย์ไม่น้อยกว่า ๗ ล้านบาท

(๒๖) ควรปรับปรุงเรื่องจำนวนทุนทรัพย์ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันแต่อาจต้องพิจารณาระยะเวลาที่ไม่ใช่เพียงแต่สถานการณ์ปัจจุบันเท่านั้น จะได้ไม่ต้องปรับปรุงกฎหมายบ่อยๆ และควรกำหนดให้มีความยืดหยุ่น

(๒๗) เนื่องจากปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจได้มีการเปลี่ยนแปลงค่าเงินและการครองชีพ จึงควรแก้ไขของบุคคลธรรมดาจาก ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็น ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท นิติบุคคลจาก ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็น ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท

(๒๘) เห็นว่าไม่เหมาะสม ควรเปลี่ยนบุคคลธรรมดา ๓ ล้านนิติบุคคล ๕ ล้าน

(๒๙) เห็นว่าไม่เหมาะสม ควรแก้ไขเนื่องจากทุนทรัพย์ในการฟ้องล้มละลายไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งการกำหนดทุนทรัพย์ในการฟ้องล้มละลายต่ำเกินไป

(๓๐) เห็นควรแก้ไขจากเดิมบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท แก้ไขเป็นไม่น้อยกว่าสามล้านบาท หรือจากเดิมลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลไม่น้อยกว่าสองล้านบาท แก้ไขเป็นไม่น้อยกว่าห้าล้านบาท

(๓๑) เห็นควรทบทวนจำนวนทุนทรัพย์บุคคลธรรมดา จำนวนไม่เกิน ๕ ล้านบาท นิติบุคคลเห็นควรทบทวน จำนวนไม่เกิน ๑๐ ล้านบาท

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความ คิดเห็น (ร้อยละ)
๒	ท่านเห็นว่าหากนำเรื่องการให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาสามารถร้องขอให้ตนเองล้มละลายได้โดยสมัครใจมาบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ จะมีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด	๖๓	๓๓	๔

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าหากนำเรื่องการให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาสามารถร้องขอให้ตนเองล้มละลายได้โดยสมัครใจมาบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ จะมีความเหมาะสม โดยมีความคิดเห็น ดังนี้

(๑) เห็นว่าเป็นหลักการและช่องทางที่ให้โอกาสลูกหนี้บุคคลธรรมดาได้แก้ไขสถานะทางการเงินของตนเองและเริ่มต้นใหม่ (fresh start) ได้โดยมีกระบวนการทางกฎหมายรองรับ อย่างไรก็ตาม หากจะนำระบบล้มละลายโดยสมัครใจมาใช้ในประเทศไทย ควรกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าสู่กระบวนการให้รัดกุม รวมถึงกระบวนการคุ้มครองเจ้าหนี้เป็นธรรม เพื่อป้องกันมิให้ลูกหนี้ที่ไม่สุจริตใช้เป็นช่องทางหลีกเลี่ยงการชำระหนี้ ซึ่งอาจพิจารณาศึกษาวิจัยแนวทางกฎหมายต่างประเทศเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำหลักการและกฎหมายที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยมากที่สุด เช่น ประเทศอเมริกามี U.S. Code: Title ๑๑ — BANKRUPTCY Chapter ๗ ซึ่งกำหนดมาตรฐาน (means test) การพิจารณาคุณสมบัติ หรือความสามารถของลูกหนี้ (eligibility) ที่อาจยื่นขอล้มละลายกฎหมายไว้ เช่น รายได้ขั้นสูงต่อเดือนของลูกหนี้ ประวัติการชำระหนี้ของลูกหนี้ หนี้ที่อาจยื่นขอล้มละลายได้ ระยะเวลาปลดจากล้มละลาย และเงื่อนไขเวลาที่ลูกหนี้จะยื่นขอล้มละลายได้อีกภายหลังปลดจากล้มละลาย เป็นต้น และอาจพิจารณาประกอบกับผลการวิจัยจากรายงาน “โครงการวิจัยแนวทางการนำกระบวนการร้องขอให้ตนเองล้มละลายโดยสมัครใจของลูกหนี้มาใช้บังคับในประเทศไทย” ซึ่งเผยแพร่บนเว็บไซต์ของกรมบังคับคดี

(๒) ไม่ขัดข้องในหลักการ หากกรมบังคับคดีพิจารณาบริบทของประเทศไทยแล้วเห็นควรกำหนดเรื่องการให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาสามารถร้องขอให้ตนเองล้มละลายได้โดยสมัครใจตามแนวทางร่างกฎหมายสากล ทั้งนี้ ควรพิจารณาเรื่องกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายในการไต่สวนลูกหนี้และกระบวนการอื่นให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องนี้ด้วย นอกจากนี้ ควรมีบทบัญญัติเพื่อป้องกันการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตของลูกหนี้ด้วย

(๓) เหมาะสม แต่เมื่อลูกหนี้บุคคลธรรมดาร้องขอให้ตนเองล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ควรต้องเร่งกระบวนการขายทอดตลาดทรัพย์หลักประกันชำระหนี้เจ้าหนี้มีประกันรวมถึงกระบวนการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อแบ่งแก่บรรดาเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายให้รวดเร็วยิ่งขึ้นเพื่อให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้โดยเร็ว

(๔) มีความเห็นว่าหากจะบัญญัติให้ลูกหนี้บุคคลธรรมดาสามารถร้องขอให้ตนเองล้มละลายโดยสมัครใจควรมีมาตรการควบคุมความเสี่ยงและป้องกันการใช้สิทธิล้มละลายในทางที่ผิด เช่น กำหนดเกณฑ์ความสามารถในการชำระหนี้ที่ชัดเจน ตรวจสอบความถูกต้องของคำร้องและทรัพย์สินของลูกหนี้ รวมทั้งจัดทำแนวทางปฏิบัติภายในเพื่อให้เจ้าหนี้ที่สามารถติดตามและจัดการหนี้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการล้มละลายเป็นไปอย่างโปร่งใส ยุติธรรมต่อทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้

(๕) การให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาสามารถร้องขอให้ตนเองล้มละลายได้โดยสมัครใจ เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์กับลูกหนี้ อีกทั้งยังเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมและเจ้าหนี้ เนื่องจากการให้ลูกหนี้ร้องขอให้ล้มละลายได้ด้วยตนเอง ทำให้ลูกหนี้เกิดความสมัครใจในการชำระหนี้และจัดการทรัพย์สินมากกว่าการถูกบังคับขายทรัพย์สินเพื่อนำมาชำระหนี้ แต่อย่างไรก็ตาม ลูกหนี้บางคนอาจใช้สิทธิไม่สุจริตในการร้องขอให้ตนเองล้มละลาย ฉะนั้น หากจะกำหนดบทบัญญัติกฎหมายให้ลูกหนี้สามารถร้องขอให้ตนเองล้มละลายได้นั้น กฎหมายล้มละลายควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างรัดกุม เช่น กระบวนการตรวจสอบข้อมูลความเป็นหนี้ การกำหนดให้เป็นหน้าที่ของลูกหนี้ในการแจ้งให้เจ้าหนี้ทุกรายทราบ บทลงโทษกรณีแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ เป็นต้น

(๖) เห็นว่ามีความเหมาะสม แต่ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ความสุจริตของลูกหนี้ เช่น เส้นทางทางการเงินย้อนหลัง เป็นต้น การคุ้มครองผู้ค้าประกันมูลหนี้เนื่องจากบทบัญญัติในปัจจุบันการล้มละลายของลูกหนี้ไม่มีผลต่อความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันที่มีต่อเจ้าหนี้และบทลงโทษลูกหนี้ที่ไม่สุจริต

(๗) ไม่ขัดข้องในหลักการที่ประสงค์กำหนดให้ลูกหนี้บุคคลธรรมดาสามารถร้องขอให้ตนเองล้มละลายได้โดยสมัครใจ อย่างไรก็ตามเพื่อป้องกันการร้องขอให้ล้มละลายโดยไม่สุจริตของลูกหนี้ (moral hazard) จึงควรมีมาตรการป้องกันความเสี่ยง กลไกตรวจสอบคำขอที่เข้มงวด และบทกำหนดโทษสำหรับลูกหนี้ที่มีเจตนาไม่สุจริตในการยื่นคำร้องขอให้ตนล้มละลาย ซึ่งช่วยคุ้มครองสิทธิของเจ้าหนี้ อีกทางหนึ่งด้วย ในลักษณะเดียวกันกับการพิจารณาค่าขอล้มละลายในปัจจุบัน

(๘) เห็นด้วยเนื่องจาก เป็นการให้สิทธิแก่ลูกหนี้บุคคลธรรมดาในการเริ่มต้นกระบวนการล้มละลาย โดยความสมัครใจของตนเองย่อมเป็นประโยชน์ต่อลูกหนี้ในการตัดสินใจไตร่ตรองแก้ไขปัญหานี้สินของตน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากภาระหนี้ได้รับโอกาสแก้ไขหนี้ ประนอมหนี้ เพื่อชำระสะสางหนี้สินของตนภายใต้กรอบของกฎหมายล้มละลาย แต่อย่างไรก็ดีการอนุญาตให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาสามารถร้องขอให้ตนเองล้มละลาย ต้องมีมาตรการควบคุม เช่น การพิสูจน์ความสามารถในการชำระหนี้ การตรวจสอบเจตนา และการกำหนดเงื่อนไขการปลดจากล้มละลาย เพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงหนี้โดยไม่สุจริต

(๙) เห็นว่ามีความเหมาะสมแต่ควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนเพื่อป้องกันมิให้บุคคลจงใจล้มละลายโดยทุจริตเพื่อมิให้เจ้าหนี้รายหนึ่งรายใดได้รับชำระหนี้เดิมก่อนเข้าสู่กระบวนการล้มละลายได้เต็มจำนวนหรือไม่

(๑๐) เห็นว่า การให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาสามารถร้องขอให้ตนเองล้มละลายได้โดยสมัครใจ เป็นมาตรการที่ได้รับการยอมรับในหลายประเทศในฐานะเครื่องมือที่ช่วยให้ลูกหนี้ที่สุจริตแต่ประสบปัญหาทางการเงินสามารถเริ่มต้นใหม่ได้ อย่างไรก็ตาม พ.ร.บ.ล้มละลายฯ ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันกำหนดให้เฉพาะเจ้าหนี้เท่านั้นที่สามารถยื่นคำร้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลายได้ ในขณะที่ลูกหนี้บุคคลธรรมดายังไม่มีสิทธิยื่นขอล้มละลายโดยสมัครใจได้ ซึ่งแตกต่างจากลูกหนี้นิติบุคคลที่กฎหมายกำหนดให้สามารถเข้าสู่กระบวนการล้มละลายได้โดยสมัครใจ ทำให้ลูกหนี้บุคคลธรรมดาที่สุจริตต้องเผชิญกับภาระทางการเงินเป็นระยะเวลานาน และอาจนำไปสู่ปัญหานี้สินเรื้อรังเพราะไม่มีช่องทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหานี้สินของตนเอง ดังนั้น การเพิ่มบทบัญญัติให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาสามารถร้องขอให้ตนเองล้มละลายได้โดยสมัครใจ เป็นการเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้สามารถเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายเพื่อการปลดหนี้บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งจะช่วยให้ลูกหนี้สามารถเริ่มต้นใหม่ได้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการให้โอกาสลูกหนี้ที่สุจริตกับการคุ้มครองประโยชน์ของเจ้าหนี้ที่จะได้รับชำระหนี้ตามมูลหนี้ และรักษาเสถียรภาพของระบบสินเชื่อ ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของผู้มีสิทธิยื่นคำขอให้ชัดเจน เพื่อป้องกันมิให้ลูกหนี้ที่ไม่สุจริตอาศัยกฎหมายมาเป็นเครื่องมือในการเอาเปรียบเจ้าหนี้และหลีกเลี่ยงภาระหนี้สิน อาทิ ลูกหนี้ต้องมีสถานะหนี้สินล้วนพันตัว ต้องยื่นเอกสารแสดงสถานะทางการเงิน หลักฐานการเป็นหนี้ จำนวนหนี้ต่อเจ้าหนี้แต่ละราย พร้อมทั้งควรส่งเสริม

ให้มีการใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนการล้มละลาย โดยนำเจ้าหนี้ทุกรายของลูกหนี้เข้าร่วมในกระบวนการดังกล่าว เพื่อเปิดโอกาสให้ลูกหนี้และเจ้าหนี้สามารถประนีประนอมหนี้กันก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย เพื่อเพิ่มโอกาสให้ลูกหนี้สามารถปรับโครงสร้างหนี้โดยไม่ต้องประกาศล้มละลาย และช่วยลดจำนวนคดีล้มละลายที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ๙,๓๑๑ คดี ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ เป็น ๑๔,๔๕๖ คดี ในปีงบประมาณ ๒๕๖๗

(๑๑) เห็นว่าการนำเรื่องร้องขอให้ตนเองล้มละลายโดยสมัครใจ เป็นช่องทางในการจัดการหนี้สินที่บุคคลสามารถริเริ่มได้เองเมื่อตนเองตกอยู่ในสถานการณ์หนี้สินล้นพ้นตัวอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ข้อจำกัดที่กฎหมายปัจจุบันให้สิทธิเฉพาะเจ้าหนี้ในการฟ้องร้องเท่านั้น ส่งผลกระทบเชิงปฏิบัติอย่างมาก หากลูกหนี้ทราบดีว่าตนมีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินและไม่สามารถชำระหนี้ได้ การไม่ให้ลูกหนี้ยื่นคำร้องเองเป็นการบังคับให้ลูกหนี้ต้องรองานกว่าเจ้าหนี้รายใดรายหนึ่งจะตัดสินใจฟ้องร้อง ซึ่งอาจใช้เวลาหลายปี การจำกัดสิทธิในการยื่นคำร้องขอล้มละลายโดยสมัครใจจึงส่งผลให้เกิดการยืดเยื้อของปัญหาหนี้สินในครัวเรือน แต่อย่างไรก็ดี เพื่อไม่ให้กฎหมายล้มละลายกลายเป็นทางออกสำหรับหนีปัญหาหนี้สิน อาจมีการดำเนินการทำนองเดียวกันกับสหรัฐอเมริกาที่ประมวลกฎหมายล้มละลาย (US Bankruptcy Code) บัญญัติให้ลูกหนี้บุคคลธรรมดาต้องดำเนินการฟื้นฟูตนเองผ่าน Chapter ๑๓ ก่อน ถ้าหากการฟื้นฟูไม่ประสบความสำเร็จ จึงสามารถยื่นคำร้องขอให้ตนเองล้มละลายตาม Chapter ๗ ได้ต่อไป

(๑๒) มีความเหมาะสมเมื่อลูกหนี้ได้แสดงความจริงใจว่าตนมีทรัพย์สินเท่าไร มีความสามารถในการชำระหนี้อย่างไร โดยกรมบังคับคดีจะต้องเข้าถึงข้อมูลต่างๆของลูกหนี้ได้เพื่อตรวจสอบทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งอาจต้องปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเพื่อการเข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้

(๑๓) เห็นด้วยหากจะนำเรื่องล้มละลายโดยสมัครใจมาใช้ แต่ให้มีการแยกเป็นหมวดหมู่การใช้บังคับให้ชัดเจน

(๑๔) มีความเหมาะสม ในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าว ควรกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของผู้มีสิทธิยื่นคำขอล้มละลายโดยสมัครใจที่ชัดเจน เช่น ต้องเป็นลูกหนี้ที่สุจริต มีหนี้สินล้นพ้นตัว เป็นต้น เพื่อป้องกันกรณีลูกหนี้ที่ไม่สุจริตอาศัยกฎหมายดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการล้มละลายโดยสมัครใจโดยการพิจารณาว่าลูกหนี้รายนั้น ๆ สุจริตหรือไม่ อาจจะพิจารณาจากบทนิยามตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายฯ คำว่า “บุคคลล้มละลายสุจริต” และหากลูกหนี้ไม่มีพฤติการณ์ตามที่ถูกกำหนดไว้ในบทนิยามดังกล่าว อาจเป็นข้อสันนิษฐานเบื้องต้นไว้ก่อนว่าลูกหนี้รายดังกล่าวสุจริต ดังเช่นกฎหมายของสหรัฐอเมริกา กรณีที่ลูกหนี้บุคคลธรรมดายื่นคำขอล้มละลายโดยสมัครใจ ลูกหนี้จะต้องผ่านกระบวนการประเมินรายได้ขั้นต่ำ “means test” หากไม่ผ่านการประเมินดังกล่าว ลูกหนี้จะถูกส่งไปเข้ากระบวนการฟื้นฟูแทน เพื่อป้องกันการใช้กระบวนการที่ไม่สุจริตและคุ้มครองเจ้าหนี้ ทั้งนี้การพิสูจน์ว่าลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา “สุจริต” หรือไม่ ศาลล้มละลายสหรัฐอเมริกาอาจพิจารณาได้จากหลายปัจจัย ซึ่งรวมถึงปัจจัยสำคัญ ดังนี้

- การปกปิดหรือการแสดงข้อความอันเป็นเท็จของลูกหนี้ เกี่ยวกับทรัพย์สินและ/หรือแหล่งรายได้ เช่น การโอนทรัพย์สินโดยมิชอบหรือไม่สามารถอธิบายได้ก่อนการยื่นคำร้อง

- การขาดความเปิดเผยและความครบถ้วน ในถ้อยแถลงหรือบัญชีทรัพย์สิน เช่น การแสดงค่าใช้จ่ายสูงเกินจริงเพื่อปกปิดฐานะทางการเงินที่แท้จริง

- ลูกหนี้มีทรัพย์สินเพียงพอในการชำระหนี้ แต่ยังคงดำรงชีวิตอย่างฟุ่มเฟือย มีค่าใช้จ่ายเกินสมควร และต่อเนื่อง

- แรงจูงใจของลูกหนี้ในการยื่นคำร้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงหนี้ก้อนใหญ่เพียงรายเดียวซึ่งเกิดจากการกระทำอันเป็นการทุจริต การประพฤติผิด หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เช่น หนีตามคำพิพากษาในคดีความ หรือการถูกดำเนินคดีเรียกเก็บหนี้

- คำร้องของลูกหนี้เป็นส่วนหนึ่งของแบบแผนการกระทำที่จงใจและต่อเนื่อง เพื่อหลีกเลี่ยงเจ้าหนี้รายใดรายหนึ่งโดยเฉพาะ

- ลูกหนี้ใช้ประโยชน์จากความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายล้มละลายเกินสมควร จนเกิดความเสียหายแก่เจ้าหนี้

- ลูกหนี้ลดจำนวนเจ้าหนี้ให้เหลือเพียงรายเดียว ก่อนการยื่นคำร้องล้มละลาย

- ลูกหนี้มิได้แสดงความพยายามในการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้

- ลูกหนี้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ซึ่งเป็นบุคคลภายใน (insider creditors)

- ลูกหนี้ใช้กลวิธีทางกระบวนการพิจารณา (procedural gymnastics) ซึ่งมีผลเป็นการขัดขวางหรือสร้างความยุ่งยากแก่เจ้าหนี้

- การใช้กระบวนการล้มละลายของลูกหนี้โดยไม่เป็นธรรม หรือเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่สอดคล้องกับหลักแห่งความยุติธรรม

สำหรับผู้ที่ไม่แสดงความเห็นว่าการนำเรื่องลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาสามารถร้องขอให้ตนเองล้มละลายได้โดยสมัครใจมาบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ มีความไม่เหมาะสม ส่วนใหญ่แล้วให้เหตุผลว่าลูกหนี้ที่ไม่สุจริตอาจใช้กฎหมายล้มละลายเป็นช่องทางเพื่อหลีกเลี่ยงการชำระหนี้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าหนี้

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความเห็น (ร้อยละ)
๓	ท่านเห็นว่าอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ มีความชัดเจนเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด และควรแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร	๖๕	๒๓	๑๒

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ มีความชัดเจนเหมาะสม โดยมีความคิดเห็นเพิ่มเติมดังนี้

(๑) อำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในมาตรา ๒๒ มีพื้นฐานที่เหมาะสมและจำเป็นต่อกระบวนการล้มละลาย อย่างไรก็ตาม อาจพิจารณาถึงความชัดเจนและรายละเอียดในเชิงปฏิบัติ ซึ่งอาจกำหนดขอบเขตอำนาจขั้นตอนปฏิบัติ และมาตรการควบคุม ให้ชัดเจนมากขึ้น

(๒) เห็นว่าตาม พรบ.ล้มละลาย มาตรา ๒๒ กำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไว้ชัดเจนและเหมาะสมแล้วแต่เพียงแต่ต้องใช้อำนาจในการจัดการและรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ให้เข้มข้นเพื่อให้บรรดาเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้คืนโดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่บรรดาเจ้าหนี้

(๓) เห็นว่าตาม พรบ.ล้มละลาย มาตรา ๒๒ กำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไว้ชัดเจนและเหมาะสมแล้วแต่ควรกำหนดกรอบเวลาการดำเนินงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

(๔) เห็นว่าอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีความเหมาะสมแล้ว แต่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- ควรเปิดโอกาสให้มีเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เอกชน เพื่อลดภาระการทำงานภาครัฐ

- เกณฑ์การประเมิน Business Ready (B-READY) ดัชนีชี้วัดของธนาคารโลกในการประเมินความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจในด้านการล้มละลายทางธุรกิจ มีคำถามข้อที่ ๓๖ “มีกรอบกฎหมายกำหนดกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจถูกตัดสิทธิ์จากการทำหน้าที่ในคดีหรือไม่” จึงอาจพิจารณาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคำถามนี้

(๕) อำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้แต่เพียงผู้เดียวเหมาะสมแล้ว แต่อย่างไรก็ดี เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจไม่สามารถดำเนินการสืบหาทรัพย์สินหรือเข้ายึดทรัพย์สินได้อย่างครบถ้วน และครอบคลุมเพียงพอในกระบวนการดังกล่าวจึงควรมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามาช่วยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการทรัพย์สินลูกหนี้ได้ด้วย เพื่อให้การรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(๖) เห็นว่าอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีความเหมาะสมแล้ว แต่ควรพิจารณาเพิ่มเติมบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อให้การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

(๗) เห็นว่าควรพิจารณาเพิ่มเติมความคุ้มครองตามกฎหมายให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ให้มากขึ้นเนื่องจากในปัจจุบันมีกรณีที่เจ้าหนี้หรือลูกหนี้บางรายใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อเป็นการบีบบังคับให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องยอมปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามใจของบุคคลดังกล่าว

(๘) เห็นว่าเหมาะสมแล้ว แต่เห็นควรให้มีการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกทราบถึงบทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อมิให้เกิดความเข้าใจผิดในการปฏิบัติหน้าที่

(๙) เห็นว่า มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มีความชัดเจนและเหมาะสมเกี่ยวกับอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่อยู่แล้ว โดยอำนาจดังกล่าวมีอยู่ในช่วงเวลาที่เริ่มต้นแห่งการล้มละลายหรือได้มาภายหลังเวลาเริ่มต้นล้มละลายจนถึงเวลาที่ปลดจากล้มละลายตามความในมาตรา ๑๐๙ แต่อย่างไรก็ตามมีข้อสงสัยว่า ภายหลังจากปลดจากล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังคงมีอำนาจจัดการทรัพย์สินดังกล่าวของลูกหนี้ต่อไปหรือไม่ เนื่องจากการปลดจากการล้มละลายมีวัตถุประสงค์ให้ลูกหนี้พ้นจากสภาพความเป็นบุคคลล้มละลายเท่านั้น แต่กระบวนการล้มละลายยังคงมีอยู่จนกว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะจัดการกิจการและทรัพย์สินแล้วเสร็จ ในกรณีนี้จึงยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่ชัดเจนกำหนดเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในกรณีที่ลูกหนี้ได้รับปลดจากล้มละลายแล้ว รวมทั้งไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนว่าอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้จะสิ้นสุดลงเมื่อใด จึงเห็นควรกำหนดบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังปลดจากล้มละลาย โดยบัญญัติให้ชัดเจนว่า หากการดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมและการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ยังไม่แล้วเสร็จ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจดำเนินการจัดการเกี่ยวกับสินทรัพย์ของลูกหนี้ต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ โดยการปลดจากล้มละลายไม่มีผลกระทบต่อ

ทำงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในการบังคับเอาอากับทรัพย์ที่เป็นหลักประกัน

นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับประเด็นการพิสูจน์ทรัพย์สินของลูกหนี้ กรณีทรัพย์สินบางประเภท ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีทะเบียน หรือไม่มีหลักฐานเอกสารยืนยันสิทธิในทางราชการ ย่อมเกิดปัญหาว่า จะมีหลักเกณฑ์ใดในการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของลูกหนี้หรือไม่ และหากไม่มีหลักฐานแน่ชัด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถสันนิษฐานหรือจัดรวมเข้ากองทรัพย์สินได้เพียงใด และยังมีปัญหาในทางปฏิบัติว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สังกัดกรมบังคับคดีมีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งส่งผลให้คดีล้มละลายเกิดความล่าช้า จึงเสนอให้มีเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จากภาคเอกชนเข้าดำเนินการควบคุมไปด้วย ยกตัวอย่างเช่น กฎหมายล้มละลายประเทศสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดให้มี Trustee หรือผู้จัดการทรัพย์สิน ซึ่ง Trustee สามารถมาจากภาคเอกชนและเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทั้งด้านกฎหมายและการบริหารจัดการธุรกิจ อีกทั้งต้องเป็นผู้ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นผู้ชำระกิจการและทรัพย์สินในคดีล้มละลาย

สำหรับผู้ที่ไม่แสดงความเห็นว่า อำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ มีความไม่เหมาะสม ควรกำหนดเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้ชัดเจน เช่น จัดการกิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่ให้เสร็จไป ควรแก้ไขระบุให้ชัดเจนว่า มีอำนาจกระทำการใดบ้าง เป็นต้น

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความ คิดเห็น (ร้อยละ)
๔	ท่านเห็นว่าหลักเกณฑ์เรื่องการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายและภายหลังล้มละลาย มีความชัดเจนเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด หรือควรแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร	๕๕	๓๕	๑๐

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าหลักเกณฑ์เรื่องการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายและภายหลังล้มละลาย มีความชัดเจนเหมาะสม โดยมีความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

(๑) หลักเกณฑ์เรื่องการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายและภายหลังล้มละลาย มีความเหมาะสมแล้ว แต่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในมาตรา ๔๕ กำหนดเกี่ยวกับข้อความในคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย เห็นควรระบุให้ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้มีประกันสำหรับหนี้ส่วนที่มีประกัน และวิธีการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้รายดังกล่าวสำหรับหนี้ส่วนที่ไม่มีประกัน โดยควรระบุ / ให้คำแนะนำแก่ลูกหนี้เลยว่า วิธีการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้มีประกันต้องชำระเต็มตามราคาประเมินหรือมูลค่าของทรัพย์หลักประกัน ส่วนหนี้ที่เหลือต้องได้รับชำระหนี้แบบเจ้าหนี้สามัญ (เช่นเดียวกับในคดีฟื้นฟูกิจการ)

(๒) หลักเกณฑ์เรื่องการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายและภายหลังล้มละลาย มีความชัดเจนและเหมาะสมเพียงพอแล้ว ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า กฎหมายล้มละลายควรกำหนดกรอบเวลาที่แน่นอนสำหรับการยื่นขอเสนอและการพิจารณาประนอมหนี้ เพื่อไม่ให้กระบวนการยืดเยื้อจนเกินไป ซึ่งจะเป็นผลประโยชน์ต่อทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้

(๓) หลักเกณฑ์เรื่องการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายและภายหลังล้มละลาย มีความชัดเจนเหมาะสม แต่เห็นควรเพิ่มระยะเวลาที่สามารถยื่นคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายให้ชัดเจน คือ สามารถยื่นคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายได้ภายในกำหนดเวลาหกเดือนนับแต่วันที่การขอประนอมหนี้ครั้งสุดท้ายไม่เป็นผล ทั้งนี้ก่อนได้รับการปลดจากการล้มละลาย เพื่อความชัดเจนให้กับลูกหนี้ทราบถึงระยะเวลาที่สามารถยื่นคำขอประนอมหนี้หลังล้มละลายได้

(๔) หลักเกณฑ์การประนอมหนี้ก่อนล้มละลายมีความเหมาะสมดีแล้ว ส่วนการประนอมหนี้หลังล้มละลายควรบัญญัติให้ชัดเจนว่ากรณีที่ประนอมหนี้เสร็จสิ้นภายหลังระยะเวลาปลดจากล้มละลายให้มีผลอย่างไร

(๕) เห็นว่ามีความชัดเจนเหมาะสมแล้ว แต่พบว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติ (การบังคับใช้กฎหมาย) กล่าวคือ ปัจจุบันแบบฟอร์มคำขอประนอมหนี้ก่อนและภายหลังล้มละลายของกรมบังคับคดี กำหนดให้ลูกหนี้เสนอขอประนอมหนี้กับบรรดาเจ้าหนี้เป็นจำนวนร้อยละของจำนวนหนี้ที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์/ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้เท่านั้น ไม่เปิดโอกาสให้ลูกหนี้เสนอขอประนอมหนี้กับลูกหนี้แต่ละรายเป็นจำนวนเงินได้ ซึ่งบางกรณีลูกหนี้ทำความตกลงกับเจ้าหนี้บางราย โดยเจ้าหนี้อนุมัติส่วนลดให้แก่ลูกหนี้คงเหลือหนี้ที่ลูกหนี้ต้องชำระเป็นจำนวนเงินแน่นอนและเป็นจำนวนน้อยกว่าอัตราร้อยละของจำนวนหนี้ตามที่ลูกหนี้เสนอขอประนอมหนี้กับบรรดาเจ้าหนี้อื่น อันเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้อื่นโดยทั่วไปและไม่ทำให้เจ้าหนี้ได้เปรียบเสียเปรียบแก่กัน แต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่อนุญาตให้ลูกหนี้เสนอคำขอประนอมหนี้แก่เจ้าหนี้เฉพาะรายเป็นจำนวนเงินที่แน่นอนได้ ทำให้เจ้าหนี้ไม่สามารถลงมติยอมรับคำขอประนอมหนี้ตามจำนวนเงินที่อนุมัติให้แก่ลูกหนี้ ซึ่งเกิดจากหลักความยินยอมระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ได้ จึงเห็นควรกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายและภายหลังล้มละลาย ให้มีความชัดเจนโดยให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์พิจารณาคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดโดยพิจารณาเพียงว่า การประนอมหนี้ นั้น เป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้อื่นโดยทั่วไปและทำให้เจ้าหนี้ได้เปรียบเสียเปรียบแก่กันหรือไม่ เป็นสำคัญ

สำหรับผู้ที่แสดงความเห็นว่าหลักเกณฑ์เรื่องการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายและภายหลังล้มละลาย มีความไม่เหมาะสม โดยมีความคิดเห็น ดังนี้

(๑) ตามมาตรา ๔๕ แห่ง พ.ร.บ.ล้มละลายฯ จะเห็นว่าลูกหนี้สามารถยื่นขอประนอมหนี้ได้ภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้วเท่านั้น ซึ่งลูกหนี้อย่อมไม่มีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของตน จึงอาจไม่สามารถหาแหล่งเงินทุนหรือหลักประกันมาเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือกับเจ้าหนี้ได้ จึงอาจพิจารณาเพิ่มช่องทางให้ลูกหนี้สามารถเสนอขอประนอมหนี้ก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดได้ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการแก้ไขปัญหานี้สินของลูกหนี้ในระบบกฎหมาย ในลักษณะเดียวกับกฎหมายต่างประเทศ เช่น การปรับโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาตาม U.S. Code: Title ๑๑ — BANKRUPTCY Chapter ๑๓ เป็นต้น

(๒) มติที่ประชุมเจ้าหนี้ในการให้ความเห็นชอบการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายตามมาตรา ๔๖ แห่ง พ.ร.บ.ล้มละลายฯ ซึ่งปัจจุบันกำหนดเป็นมติพิเศษ อาจพิจารณาปรับลดเพื่อเพิ่มโอกาสในการประนอมหนี้ให้มากขึ้น และเพิ่มโอกาสที่คดีจะเสร็จไปได้โดยเร็ว

(๓) การขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย อาจกำหนดกรอบเวลาในการยื่นขอประนอมหนี้ให้ชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันให้อนุโลมบทบัญญัติการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายมาให้บังคับ (มาตรา ๖๓) อาจก่อให้เกิดความสับสนในเรื่องระยะเวลาได้

(๔) มาตรา ๔๗ ควรแก้ไขเนื่องจากเปิดโอกาสให้ลูกหนี้สามารถขอแก้ไขคำขอประนอมหนี้ฯ ในเวลาประชุมหรือเวลาที่ศาลอาจพิจารณา ลูกหนี้จึงใช้เป็นเครื่องมือในการประวิงคดี โดยแก้ไขคำขอประนอมหนี้ก่อนวันประชุมเพียงไม่กี่วัน ทำให้เจ้าหนี้ไม่อาจพิจารณาได้ทัน แต่สุดท้ายก็ไม่อาจประนอมหนี้ได้เป็นผลสำเร็จจนส่งผลเป็นการประวิงคดี

(๕) การประนอมหนี้ก่อนล้มละลายและภายหลังล้มละลายยังมีความซับซ้อนในทางปฏิบัติ การแก้ไขเพิ่มเติมควรมุ่งไปที่ การทำให้ขั้นตอนกระชับ เช่น เชื่อมโยงทั้งสองระบบ มีการ cross check ในบางจุดที่เคยเสนอมาแล้ว กำหนดเกณฑ์การยื่นซ้ำ เพื่อลดการทำงานที่ซ้ำซ้อน

(๖) ควรกำหนดจำนวนครั้งในการยื่นขอประนอมหนี้ไว้ให้ชัดเจนว่าลูกหนี้สามารถยื่นได้กี่ครั้ง ซึ่งอาจรวมถึงอัตราชำระหนี้ด้วย และการยื่นขอประนอมหนี้หลังล้มละลายควรกำหนดให้ยื่นได้ก่อนที่จะได้รับการปลดจากการล้มละลายเท่านั้น

(๗) การประนอมหนี้ก่อนล้มละลายควรให้มีการแก้ไขขยายระยะเวลา ขึ้นต่ำให้ลูกหนี้สามารถยื่นคำขอประนอมหนี้ได้เป็นภายใน ๑๕ วันนับแต่วันยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการ และทรัพย์สินตามมาตรา ๓๐ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ที่มีระยะเวลาเพิ่มมากขึ้นในการยื่นคำขอประนอมหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

(๘) ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าการขอประนอมหนี้เป็นการขอประนอมหนี้ในส่วนของเจ้าหนี้ไม่มีประกัน และกำหนดบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิเจ้าหนี้มีประกันในการประนอมหนี้ โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหนี้ที่มีประกันนั้น หากเจ้าหนี้มีประกันไม่ได้ยินยอมด้วยก็ไม่อาจเปลี่ยนแปลงสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันได้ และในส่วนของการประนอมหนี้หลังล้มละลายควรบัญญัติให้ชัดเจนว่า กรณีที่ประนอมหนี้เสร็จสิ้นภายหลังระยะเวลาปลดจากล้มละลายให้มีผลอย่างไร

(๙) หลักเกณฑ์การประนอมหนี้ก่อนและหลังล้มละลายยังไม่ชัดเจนเพียงพอในเรื่องของขั้นตอนการพิจารณาหรือเงื่อนไขในการประนอมหนี้อย่างละเอียด เจ้าหนี้และลูกหนี้บางรายเกิดความสับสนในการดำเนินการ และอาจไม่สอดคล้องกับสภาพธุรกิจและเศรษฐกิจปัจจุบัน ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น การมีหนี้หลายเจ้าหนี้การถือครองทรัพย์สินหลายประเภท เช่น ทรัพย์สินดิจิทัล ตราสารหุ้น ฯลฯ ทำให้เกิดความล่าช้าและความไม่แน่นอน ควรกำหนดกระบวนการและเงื่อนไขให้ชัดเจน พร้อมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการประชุมเจ้าหนี้และจัดทำแผนประนอมหนี้

(๑๐) การประนอมหนี้หลังล้มละลาย ควรมีกำหนดระยะเวลาให้ยื่นก่อนการปลดล้มละลายไม่น้อยกว่า ๖ เดือน

(๑๑) เห็นว่าไม่เหมาะสม ควรแก้ไข เรื่องการประนอมหนี้หลังล้มละลาย โดยให้ลูกหนี้สามารถประนอมหนี้ได้แม้ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากล้มละลาย หรือในกรณีที่ลูกหนี้เสียชีวิตเห็นควรให้ทายาทหรือบุคคลภายนอกที่ประสงค์จะชำระหนี้แทนลูกหนี้สามารถยื่นคำขอประนอมหนี้ได้เพื่อให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ)
๕	ตามที่พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ กำหนดให้ลูกหนี้นี้มีหน้าที่ต้องมาให้การสอบสวนกิจการและทรัพย์สินกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และในการประชุมเจ้าหนี้กำหนดให้เจ้าหนี้ต้องมาเข้าร่วมการประชุม หากแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายล้มละลายให้นำสื่อ	๘๘	๖	๖

อิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบ zoom , webex มาใช้ในการประชุมเจ้าหน้าที่หรือการสอบสวนกิจการและทรัพย์สิน ท่านเห็นว่ามีเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด หรือควรแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร			
---	--	--	--

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าหากแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายล้มละลายให้นำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบ zoom , webex มาใช้ในการประชุมเจ้าหน้าที่หรือการสอบสวนกิจการและทรัพย์สินมีความเหมาะสม แต่ทั้งนี้ ควรกำหนดมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบ ข้อมูล และการยืนยันตัวตนที่เหมาะสม

สำหรับผู้ที่มีความเห็นว่าหากแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายล้มละลายให้นำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบ zoom , webex มาใช้ในการประชุมเจ้าหน้าที่หรือการสอบสวนกิจการและทรัพย์สิน มีความไม่เหมาะสม เนื่องจากยังมีลูกหนี้บางส่วนที่ยังไม่มีความชำนาญในการเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จึงอาจเป็นอุปสรรคในการให้การสอบสวนกิจการและทรัพย์สินและการประชุมเจ้าหน้าที่

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ)
๖	ตามที่พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๕๓ มาตรา ๘๑/๑ กำหนดให้บุคคลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้วจะได้รับการปลดจากล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย ระยะเวลา ๓ ปี ดังกล่าวมีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด หรือควรแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร	๖๒	๒๙	๙

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าตามที่พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๕๓ มาตรา ๘๑/๑ กำหนดให้บุคคลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้วจะได้รับการปลดจากล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย ระยะเวลา ๓ ปีมีความเหมาะสม โดยมีความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

(๑) เห็นว่าการกำหนดระยะเวลาปลดจากล้มละลายตามกฎหมายปัจจุบันมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบัญญัติในส่วนการปลดจากล้มละลาย ว่าควรกำหนดให้ชัดเจนว่าการปลดจากล้มละลายทำให้กระบวนการล้มละลาย เช่น การรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้สิ้นสุดลงหรือไม่ และลูกหนี้ยังต้องช่วยเหลือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจำหน่ายทรัพย์สินหรือไม่ เนื่องจากมาตรา ๘๑/๑ วรรคท้ายไม่ได้บัญญัติมาตรา ๗๙ มาใช้

(๒) ระยะเวลา ๓ ปี ตามมาตรา ๘๑/๑ มีความเหมาะสมในฐานะ “ระยะเวลามาตรฐาน” แต่ควรมีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยเปิดช่องให้ศาลพิจารณาปลดก่อนครบกำหนดในกรณีที่มีพฤติการณ์สุจริตและให้ความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูเศรษฐกิจส่วนบุคคล และลดภาระของระบบกฎหมาย

(๓) เห็นว่า การปลดลั้มละลายโดยผลของกฎหมายดังกล่าวมีความเหมาะสม แต่ควรกำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังจากปลดจากลั้มละลายโดยผลของกฎหมายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

(๔) เห็นว่าเหมาะสมแต่ควรพิจารณาปรับให้ยืดหยุ่นตามพฤติการณ์เช่น ลดเหลือ ๒ ปีสำหรับผู้ที่เป็นลูกหนี้ชั้นดีและเพิ่มขึ้นหากมีพฤติกรรมไม่สุจริต

(๕) เห็นว่าเหมาะสมแต่ควรมีการเพิ่มข้อมูลในระบบฐานข้อมูลของกระทรวงมหาดไทยเพื่อให้ลูกหนี้ทราบถึงข้อมูลว่าตนถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือพิพากษาให้ลั้มละลาย เพื่อจะได้มาพบเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ นอกจากนี้ ในปัจจุบันหากปลดจากลั้มละลายแล้วศาลจะไม่สั่งยกเลิกการลั้มละลายอีก ซึ่งการปลดจากลั้มละลายเป็นคุณกับลูกหนี้แต่การไม่ยกเลิกการลั้มละลายก็เป็นโทษกับลูกหนี้เช่นกัน ดังนั้น ควรเลือกทางใดทางหนึ่งจึงอาจสอบถามลูกหนี้ว่าจะปลดหรือยกเลิกการลั้มละลาย

(๖) เห็นว่าเหมาะสมแล้วสำหรับลูกหนี้ที่มาให้การสอบสวนและให้ความร่วมมือในการดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แต่สำหรับลูกหนี้ที่ไม่ให้ความร่วมมือเห็นควรปลดลั้ม ๕ ปีโดยอัตโนมัติไม่ต้องยื่นคำร้องขอต่อศาล

(๗) เห็นว่าระยะเวลา ๓ ปีดังกล่าวตามมาตรา ๘๑/๑ แห่งพระราชบัญญัติลั้มละลายมีความเหมาะสมในการปลดบุคคลธรรมดาจากลั้มละลาย อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า กระบวนการในการประกาศปลดจากลั้มละลายเมื่อครบระยะเวลา ๓ ปีดังกล่าวใช้ระยะเวลานาน กล่าวคือ การประกาศปลดจากลั้มละลายนับจากวันที่ครบกำหนดปลดจากลั้มละลายตามกฎหมายจนถึงวันที่ลงประกาศเผยแพร่หรือลงในราชกิจจานุเบกษาใช้ระยะเวลาประมาณ ๒ - ๔ เดือน (อย่างเร็วที่สุดใช้ระยะเวลาประมาณ ๑ เดือน) จึงส่งผลกระทบต่อบุคคลลั้มละลายทำให้ไม่สามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ในทันทีเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๘๑/๑ ในทางปฏิบัติเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาปลดจากลั้มละลาย บุคคลลั้มละลายต้องติดต่อเจ้าหน้าที่ ณ กรมบังคับคดี หรือสำนักงานบังคับคดี เพื่อคัดถ่ายสำเนาประกาศปลดจากลั้มละลายพร้อมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รับรองสำเนาดังกล่าว เพื่อนำไปใช้ประกอบการทำธุรกรรมหรือนิติกรรมต่าง ๆ กับทางสถาบันการเงิน จากการที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่าไม่สอดคล้องกับผลของกฎหมายที่กำหนดให้มีผลทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลา ๓ ปีนับแต่ศาลมีคำพิพากษาให้ลั้มละลายตามมาตรา ๘๑/๑ จึงขอเสนอให้มีการออกหนังสือรับรองสถานะบุคคลลั้มละลายให้แก่ลูกหนี้ที่ปลดจากลั้มละลาย เพื่อให้ลูกหนี้เก็บไว้เป็นหลักฐานในการติดต่อทำธุรกรรมหรือนิติกรรมต่าง ๆ รวมทั้งเสนอให้มีการแก้ไขขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เช่น การทำข้อตกลงการรับ-ส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์และการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลลั้มละลายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับขั้นตอนการดำเนินการประกาศโฆษณาการปลดจากลั้มละลาย (ปัจจุบัน กรมบังคับคดีมีขั้นตอนการเชื่อมโยงข้อมูลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ แต่การเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวไม่ครอบคลุมข้อมูลปลดจากลั้มละลาย)

สำหรับผู้ที่ไม่แสดงความเห็นว่าพระราชบัญญัติลั้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๘๑/๑ กำหนดให้บุคคลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาให้ลั้มละลายแล้วจะได้รับการปลดจากลั้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ลั้มละลาย ระยะเวลา ๓ ปี ไม่มีความเหมาะสม โดยมีความคิดเห็น ดังนี้

(๑) ควรแยกลูกหนี้เป็น ๓ กลุ่ม คือ ชั้นดีมาก ให้ความร่วมมือในการชำระหนี้สม่ำเสมอ ปลดจากลั้มละลาย ๒ ปี ลูกหนี้ชั้นดีปลดจากลั้มละลาย ๓ ปีและลูกหนี้ทุจริตรปลดจากลั้มละลายภายใน ๕ - ๑๐ ปี โดยประเมินจากพฤติกรรมในการชำระหนี้และอื่น ๆ เช่น การก่อความเสียหายร้ายแรงในวงกว้าง

(๒) ควรเพิ่มเติมในกรณีที่ลูกหนี้สมัครใจล้มละลายควรได้รับปลดจากการล้มละลายได้ภายในระยะเวลาที่สั้นกว่า ๓ ปีซึ่งเห็นว่า ๑ ปีเป็นระยะเวลาที่เหมาะสม หรืออาจทันทีพร้อมกับที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลายหากลูกหนี้ได้ Declare ทรัพย์สินตนเองต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จนหมดสิ้นแล้ว และให้นำไปใช้กับกรณีที่ลูกหนี้ถูกฟ้อง หากลูกหนี้ได้ยอมเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนจนสิ้นสงสัย ก็ควรได้รับปลดจากการล้มละลายหลังศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้วในระยะเวลาดังกล่าวเช่นเดียวกัน

(๓) ควรขยายระยะเวลาออกไปเป็น ๕ ปีเนื่องจากลูกหนี้ทราบว่าตนจะได้ปลดหนี้ภายใน ๓ ปีซึ่งเป็นระยะไม่นาน ทำให้เกิดปัญหาด้านวินัยทางการเงิน การก่อหนี้อย่างระมัดระวัง ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อหลุดพ้นหนี้ทั้งปวง

(๔) มีความเห็นว่าระยะเวลา ๓ ปีอาจไม่เพียงพอสำหรับลูกหนี้บางรายที่มีหนี้ซับซ้อนหรือรายได้ต่ำ การปรับให้ยืดหยุ่นตามสภาพการเงิน เช่น ๓-๕ ปีหรือพิจารณาตามมูลค่าหนี้จะช่วยให้การปลดล้มละลายเป็นไปอย่างเป็นธรรมและสนับสนุนให้ลูกหนี้ฟื้นตัวทางการเงินได้เร็วมากขึ้น

(๕) มีข้อสังเกตว่า ไม่ควรกำหนดระยะเวลาการปลดจากล้มละลายไว้ในกฎหมาย เนื่องจากคดีล้มละลายแต่ละคดีมีมูลค่า ความซับซ้อน ความเสียหาย และผลกระทบที่แตกต่างกัน อาทิ ลูกหนี้ที่ล้มละลายในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจจะไม่สามารถทำธุรกิจได้ตามปกติตลอดระยะเวลาวิกฤตนั้น และหากวิกฤตดังกล่าวมีระยะเวลา ๑ - ๒ ปี ลูกหนี้จะไม่สามารถฟื้นตัวเพื่อชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ได้ทันภายใน ๓ ปี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเจ้าหนี้และเศรษฐกิจได้ นอกจากนี้ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ ๓ ปี อาจจะน้อยเกินไปกรณีลูกหนี้มีพฤติกรรมไม่สุจริต ดังนั้น การพิจารณาการปลดล้มละลายในแต่ละคดีเห็นควรให้นำความเห็นของเจ้าหนี้ประกอบกับพฤติกรรมของลูกหนี้มาร่วมพิจารณาด้วย

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ)
๗	ท่านเห็นว่าในการจ่ายค่าเลี้ยงชีพลูกหนี้ตามมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ หากกำหนดอัตราค่าเลี้ยงชีพที่ชัดเจนเพื่อลดการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเลี้ยงชีพของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด หรือควรแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร	๖๕	๒๗	๘

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าในการจ่ายค่าเลี้ยงชีพลูกหนี้ตามมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ หากกำหนดอัตราค่าเลี้ยงชีพที่ชัดเจนเพื่อลดการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเลี้ยงชีพของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีความเหมาะสม โดยมีความคิดเห็นเพิ่มเติมดังนี้

(๑) เห็นด้วยว่าการกำหนดอัตราแน่นอน หรือวิธีการคำนวณอัตราค่าครองชีพที่แน่นอน และลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานสอดคล้องแนวทางของกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย อย่างไรก็ตามก็ควรกำหนดหลักเกณฑ์ หรืออัตราที่มีความยืดหยุ่น

เพียงพอที่จะครอบคลุมปัจจัยความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมในแต่ละขณะ รวมทั้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานะทางการเงินของลูกหนี้ในแต่ละกรณี และคำนึงถึงภาระทางการเงินของลูกหนี้ด้วย

(๒) การกำหนด อัตราค่าเลี้ยงชีพที่ชัดเจนเป็นเรื่องเหมาะสม เพราะช่วยลดความไม่เสมอภาคและเพิ่มความรวดเร็วในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แต่ควร ปรับให้ยืดหยุ่นตามสภาพครอบครัวและความจำเป็นเฉพาะราย พร้อมมาตรการตรวจสอบจากเจ้าหนี้ เพื่อให้ระบบการจ่ายค่าเลี้ยงชีพมีความเป็นธรรมและสมดุลระหว่างความจำเป็นของลูกหนี้กับสิทธิของเจ้าหนี้

(๓) เหมาะสม แต่ต้องอยู่ภายใต้การกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนและให้ปรับเปลี่ยนตามภาวะเศรษฐกิจ โดยอาจพิจารณาในรูปคณะกรรมการ

(๔) เห็นด้วยที่จะกำหนดอัตราค่าเลี้ยงชีพที่ชัดเจน แต่ไม่ควรกำหนดเป็นอัตราเดียวตายตัวและควรเปิดช่องให้ลูกหนี้อุทธรณ์คำสั่งค่าเลี้ยงชีพได้ เพื่อคุ้มครองสิทธิในกรณีที่เห็นว่าคำสั่งไม่เหมาะสม รวมทั้งกำหนดกลไกปรับอัตราเป็นระยะ เช่น ทุก ๓ ปี ตามดัชนีเงินเฟ้อหรือค่าครองชีพของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

(๕) เห็นด้วยว่าควรกำหนดอัตราค่าเลี้ยงชีพที่ชัดเจน เพื่อจะได้ไม่เป็นการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยอาจกำหนดเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

สำหรับผู้ที่แสดงความเห็นว่าการจ่ายค่าเลี้ยงชีพลูกหนี้ตามมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๕๓ หากกำหนดอัตราค่าเลี้ยงชีพที่ชัดเจนเพื่อลดการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเลี้ยงชีพของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่มีความเหมาะสม เนื่องจาก การกำหนดอัตราค่าเลี้ยงชีพเป็นจำนวนเงินที่ชัดเจนอาจไม่มีความยืดหยุ่น ควรต้องพิจารณาจากปัจจัยอื่นๆ ของลูกหนี้ประกอบด้วย เช่น อาชีพ ค่าใช้จ่าย เป็นต้น

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความ คิดเห็น (ร้อยละ)
๘	ในกระบวนการร้องขอตทรัพย์และร้องกันส่วนในคดีล้มละลาย กำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียต้องยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อทำการสอบสวนและมีคำสั่งก่อน หากผู้มีส่วนได้เสียไม่เห็นด้วยกับคำสั่งจึงจะสามารถยื่นคำร้องต่อศาลคัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ ในกรณีนี้หากแก้ไขกฎหมายล้มละลายให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถยื่นคำร้องขอตทรัพย์หรือร้องขอกันส่วนต่อศาลได้เลย ท่านเห็นว่ามีเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด หรือควรแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร	๖๒	๒๙	๙

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าหากแก้ไขกฎหมายล้มละลายให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถยื่นคำร้องขอตทรัพย์หรือร้องขอกันส่วนต่อศาลได้เลย มีความเหมาะสม เนื่องจากจะทำให้กระบวนการร้องขอตทรัพย์และการร้องกันส่วนมีความรวดเร็วมากขึ้น

สำหรับผู้ที่แสดงความเห็นว่าหากแก้ไขกฎหมายล้มละลายให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถยื่นคำร้องขอตทรัพย์หรือร้องขอกันส่วนต่อศาลได้เลย ไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากเห็นว่ากระบวนการร้องขอตทรัพย์และร้องกันส่วนในคดีล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีบทบาทสำคัญในการพิจารณา เพื่อดำเนินการสอบสวนและ มีคำสั่งก่อน ซึ่งหากตกลงกันได้ก็จะได้รับการรับรองสิทธิจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้เลย โดยไม่ต้องรอการพิจารณาของศาลล้มละลายกลาง อีกทั้ง จะช่วยลดภาระงานของศาลได้ในระดับหนึ่ง แต่หากผู้มีส่วนได้เสียไม่เห็นด้วยก็มีสิทธิคัดค้านคำสั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต่อศาลล้มละลายกลางได้

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ)
๙	ท่านเห็นว่าบทบัญญัติในบทนิยามและหมวด ๑ กระบวนพิจารณาตั้งแต่ขอให้ล้มละลายจนถึงปลดล้มละลาย ตามมาตรา ๖ - ๘๑/๔ มีความชัดเจนเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด หรือควรแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร	๕๘	๒๕	๑๗

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าบทบัญญัติในบทนิยามและหมวด ๑ กระบวนพิจารณาตั้งแต่ขอให้ล้มละลายจนถึงปลดล้มละลาย ตามมาตรา ๖ - ๘๑/๔ มีความชัดเจนและความเหมาะสม

สำหรับผู้ที่แสดงความเห็นว่าบทบัญญัติในบทนิยามและหมวด ๑ กระบวนพิจารณาตั้งแต่ขอให้ล้มละลายจนถึงปลดล้มละลาย ตามมาตรา ๖ - ๘๑/๔ ไม่มีความชัดเจนและเหมาะสม โดยมีความคิดเห็น ดังนี้

(๑) ควรปรับแก้คำนิยาม เรื่อง เจ้าหนี้มีประกันให้ชัดเจนว่ารวมถึงเจ้าหนี้ประเภทใดบ้าง โดยเฉพาะเจ้าหนี้บุริมสิทธิให้รวมถึงเจ้าหนี้บุริมสิทธิสามัญหรือไม่โดยอาจเทียบเคียงกับ ป.พ.พ.มาตรา ๑๙๓/๒๗ และควรพิจารณาว่าเจ้าหนี้ค่าส่วนกลางนิติบุคคลควรเป็นเจ้าหนี้มีประกันหรือไม่

(๒) ควรลดเรื่องการไต่สวนกิจการทรัพย์สินของลูกหนี้ในชั้นศาลลง โดยให้มีเฉพาะกรณีที่ลูกหนี้ไม่ให้ความร่วมมือในการรวบรวมทรัพย์สินเท่านั้น หากลูกหนี้ให้ความร่วมมือก็ไม่จำเป็นต้องมีขั้นตอนนี้เพราะถ้าลูกหนี้มาให้การสอบสวนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็สามารถสอบสวนถึงความมีอยู่ของทรัพย์สินลูกหนี้ได้และเจ้าหนี้ก็สามารถตรวจสอบค่าให้การลูกหนี้ได้อยู่แล้ว และในกรณีที่เจ้าหนี้สามารถสืบหาทรัพย์สินลูกหนี้ได้เพิ่มเติมก็สามารถแจ้งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำการรวบรวมได้อยู่แล้ว ในกรณีที่ลูกหนี้ตั้งใจปกปิดในชั้นสอบสวนก็มีกระบวนการอื่นที่ใช้ลงโทษลูกหนี้ได้หรืออาจกำหนดเป็นเงื่อนไขเพิ่มเติมเพื่อให้ระยะเวลาการปลดจากการล้มละลายเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับกรณีลูกหนี้ก็ได้

(๓) ควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๘๑/๑ วรรคแรก (๒) ในส่วนของ "เหตุผลพิเศษ" ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

(๔) ควรเพิ่มบทบัญญัติที่ลูกหนี้ไม่อาจหลุดพ้นความรับผิดชอบโดยการปลดจากล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ เช่น หนี้ที่ลูกหนี้ตั้งใจทำละเมิด หนี้ที่ลูกหนี้ก่อให้เกิดขึ้นเนื่องจากชั่วขณะเมาสุรา หนี้ค่าอุปการะเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว และควรเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินที่ยังค้างอยู่หลังจากมีการปลดล้มละลายว่า เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการทรัพย์สินที่ปรากฏอยู่เสร็จสิ้นแล้วให้รายงานการสิ้นสุดการปฏิบัติหน้าที่ในคดีนั้นให้ศาลทราบ

(๕) เห็นว่าในบทนิยามและหมวด ๑ ตามมาตรา ๖ ถึงมาตรา ๘๑/๔ ครอบคลุมกระบวนการพิจารณาตั้งแต่การขอให้ล้มละลายจนถึงการปลดล้มละลาย แต่บทนิยามบางอย่างล้าสมัยและไม่ครอบคลุมถึงทรัพย์สินหรือหนี้สินรูปแบบใหม่เช่น สินทรัพย์ดิจิทัล การลงทุนในตราสารทางการเงิน หรือหนี้เชิงธุรกิจ กรณีบางมาตราใช้ถ้อยคำกว้างอาจทำให้มีการตีความแตกต่างกันของแต่ละฝ่าย กระบวนการพิจารณาบางขั้นตอนซับซ้อนและล่าช้า ส่งผลให้การดำเนินคดีล้มละลายใช้เวลานาน และไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีและสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน เช่น การประชุมเจ้าหนี้หรือการยื่นเอกสารสามารถทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์จึงเห็นว่าควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในปัจจุบัน เพื่อให้กระบวนการพิจารณาล้มละลายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย

(๖) ไม่เหมาะสม ควรแก้ไขเรื่องการขอยุตินับระยะเวลาต่อศาลโดยให้การยุตินับระยะเวลาดังกล่าวเป็นระบบอัตโนมัติโดยไม่ต้องยื่นคำร้องขอต่อศาล

(๗) มีข้อสังเกตในประเด็นดังต่อไปนี้

- การยื่นฟ้องคดีล้มละลายมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ ซึ่งกำหนดให้เจ้าหนี้ต้องพิสูจน์ว่าลูกหนี้เป็น “ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว” จึงจะมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลายได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายล้มละลายยังมิได้กำหนดบทนิยามของคำว่า “หนี้สินล้นพ้นตัว” ไว้อย่างเฉพาะเจาะจง ทำให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับเจ้าหนี้ซึ่งต้องสืบให้ศาลเห็นว่าลูกหนี้มีสถานะทางการเงินที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามความเป็นจริงได้ ซึ่งการพิสูจน์ดังกล่าวเป็นเรื่องซับซ้อน เนื่องจากเจ้าหนี้มักไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินของลูกหนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นจำนวนและมูลค่าทรัพย์สินที่ลูกหนี้มีอยู่จริง หรือหนี้สินที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงข้อมูลทางการเงินอื่นที่อาจตกอยู่ภายใต้ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย ทำให้การวินิจฉัยว่า “ล้นพ้นตัว” เพียงพอหรือไม่นั้นเป็นภาระสำหรับเจ้าหนี้ผู้ยื่นคำร้อง แต่เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาฎีกาศาลฎีกาตีความ คำว่า “หนี้สินล้นพ้นตัว” ไว้สอดคล้องกันว่า หมายถึงลูกหนี้ตกอยู่ในสถานะเป็นผู้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินหรืออาจกล่าวได้ว่าลูกหนี้ไม่สามารถจัดการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายที่ตนมีครบถ้วนได้ แม้จะได้จำหน่ายทรัพย์สินของตนทั้งหมดแล้วก็ตาม ดังนั้น เพื่อลดข้อขัดแย้งในการตีความ เห็นควรให้บัญญัติบทนิยามของคำว่า “หนี้สินล้นพ้นตัว” ไว้โดยชัดแจ้งเพื่อให้ทั้งเจ้าหนี้ ลูกหนี้ และศาลมีเกณฑ์ที่โปร่งใสและสอดคล้องกันในการพิจารณา

- เมื่อลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการล้มละลาย กฎหมายกำหนดให้มีกระบวนการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เข้าเป็นกองทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อใช้ในการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามลำดับสิทธิ กระบวนการกำหนดขอบเขตของทรัพย์สินดังกล่าวจึงมีความสำคัญที่ต้องพิจารณา เพราะส่งผลให้เจ้าหนี้ได้รับการจัดสรรและได้รับชำระหนี้อย่างเป็นธรรม และมีผลต่อโอกาสของลูกหนี้ในการเริ่มต้นใหม่จากทรัพย์สินที่ไม่ถูกนำไปชำระหนี้ รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นในคดีด้วย ตามมาตรา ๑๐๙ บัญญัติถึงประเภทของทรัพย์สินที่ต้องถูกรวบรวมเข้าเป็นกองทรัพย์สินของลูกหนี้ว่า “ทรัพย์สินทั้งหลายอันลูกหนี้มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย” ซึ่งแม้ถ้อยคำดังกล่าวจะเป็นหลักการสำคัญของการกำหนดขอบเขตทรัพย์สิน แต่กฎหมายกลับมิได้บัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งว่า “เวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย” หมายถึงวันใด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ตามมาตรา ๖๒ บัญญัติไว้ว่าการล้มละลายของลูกหนี้เริ่มต้นมีผลตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการระบุในมาตรา ๑๐๙ ให้ชัดเจนว่าวันเริ่มต้นแห่งการล้มละลายคือวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการบังคับใช้กฎหมายและช่วยสร้างความชัดเจนให้แก่คู่ความ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และศาลด้วย

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความ คิดเห็น (ร้อยละ)
๑๐	ท่านเห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๒ กระบวนพิจารณา ในกรณีที่ลูกหนี้ตายและหมวด ๓ กระบวนพิจารณาใน กรณีที่ลูกหนี้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่นตามมาตรา ๘๒ - ๙๐ มีความชัดเจนเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด หรือควรแก้ไข เพิ่มเติมอย่างไร	๖๒	๑๙	๑๙

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๒ กระบวนพิจารณาในกรณีที่ลูกหนี้ตาย และหมวด ๓ กระบวนพิจารณาในกรณีที่ลูกหนี้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่นตามมาตรา ๘๒ - ๙๐ มีความชัดเจนและความเหมาะสม

สำหรับผู้ที่ไม่แสดงความเห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๒ กระบวนพิจารณาในกรณีที่ลูกหนี้ตาย และหมวด ๓ กระบวนพิจารณาในกรณีที่ลูกหนี้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่นตามมาตรา ๘๒ - ๙๐ ไม่มีความชัดเจนและเหมาะสม โดยมีความคิดเห็น ดังนี้

(๑) ตามมาตรา ๘๒ กำหนดว่าหากลูกหนี้ยังมีชีวิตอยู่ เจ้าหนี้อาจฟ้องล้มละลายได้แล้ว เจ้าหนี้อาจฟ้องขอให้จัดการทรัพย์สินมรดกภายใน ๑ ปีนับแต่ลูกหนี้ตาย อาจพิจารณาขยายเวลาให้เจ้าหนี้สามารถฟ้องขอให้จัดการทรัพย์สินมรดกมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร เนื่องจากปัจจุบันการตรวจสอบข้อมูลยากมากขึ้น และมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งอาจไม่ทราบว่าคุณหนี้เสียชีวิตแล้ว โดยอาจกำหนดให้สอดคล้องกับระยะเวลาการใช้สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ที่มีต่อเจ้ามรดกตามกฎหมายอื่น เช่น ประมวลกฎหมายและพาณิชย์

(๒) เห็นควรให้เพิ่มกรณีที่ลูกหนี้ตายและไม่พบทายาทของลูกหนี้ รวมถึงกรณีที่ไม่มีผู้เข้าแก้คดีแทนลูกหนี้ในหมวด ๒ และสำหรับหมวด ๓ เห็นว่ามีความชัดเจนเหมาะสมแล้ว

(๓) ควรเพิ่มให้ชัดเจนกรณีนิติบุคคลล้มละลายถือว่าให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้ชำระบัญชีและไม่จำเป็นต้องรายงานศาลให้ยกเลิกการล้มละลายของนิติบุคคลนั้นอีก เพราะถือว่าได้เลิกกันไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว

(๔) มีข้อเสนอเพื่อแก้ไขปรับปรุง ดังนี้

- หมวด ๒ (ลูกหนี้ตาย) ควรเพิ่มสิทธิของทายาทในการคัดค้านหรือเสนอแผนชำระหนี้ กำหนดกรอบเวลาในการดำเนินคดีกับทรัพย์สินมรดก และมีบทบัญญัติรองรับกรณีไม่มีผู้จัดการมรดกหรือมรดกมีลักษณะพิเศษ

- หมวด ๓ (นิติบุคคล) ควรแยกกระบวนพิจารณาตามขนาดกิจการ เช่น SME กับบริษัทมหาชน เพิ่มกลไกกำกับกรรมการหลังล้มละลาย เช่น การห้ามดำรงตำแหน่งในบริษัทอื่นเป็นเวลา ๓-๕ ปี และควรเชื่อมโยงกับหมวดฟื้นฟูกิจการให้ชัดเจน เพื่อให้บริษัทสามารถเลือกแนวทางที่เหมาะสมก่อนเข้าสู่การล้มละลาย

(๕) ควรเพิ่มบทบัญญัติในมาตรา ๘๔ ว่า ในการจัดการทรัพย์สินมรดกของลูกหนี้ ทายาทผู้จัดการมรดกผู้ปกครองทรัพย์สิน ไม่อาจยื่นคำขอประนอมหนี้ตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติล้มละลายได้

(๖) ควรระบุในส่วนของห้างฯ ให้มีการฟ้องในส่วนของผู้จัดการไม่จำกัดความรับผิดชอบในคราวเดียวกัน

(๗) กรณีให้ห้างหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบล้มละลายไปตามห้างหุ้นส่วน มาตรา ๘๙ แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา วางหลักไว้ว่า เมื่อศาลพิพากษาให้ห้างหุ้นส่วนล้มละลายแล้ว เจ้าหนี้หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถร้องขอให้บุคคลซึ่งนำสืบได้ว่าเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนนั้นล้มละลายได้ทันทีในคดีนั้น โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีขึ้นใหม่ ซึ่งศาลจะพิจารณาเพียงว่าบุคคลนั้นเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างที่ล้มละลาย ในเวลาที่มีการร้องขอให้ห้างล้มละลายหรือไม่ โดยไม่พิจารณาหลักเกณฑ์ทั่วไปในการฟ้องล้มละลายอีก ทำให้หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบดังกล่าวไม่สามารถต่อสู้ได้ว่าตนมีทรัพย์สินเพียงพอชำระหนี้ของห้างได้ทั้งหมดหรือไม่ใช้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามมาตรา ๗ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบ ซึ่งอาจตกเป็นบุคคลล้มละลายได้ แม้ว่าบุคคลดังกล่าวอาจมีทรัพย์สินอยู่ในกรณี จึงเห็นควรแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าว โดยเปิดโอกาสให้ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบมีโอกาสชำระหนี้ หรือต่อสู้ว่าตนเองมีทรัพย์สินเพียงพอในการชำระหนี้ เพื่อมิให้บุคคลดังกล่าวตกเป็นบุคคลล้มละลายตามห้างหุ้นส่วน

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ)
๑๑	ท่านเห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๔ วิธีจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามมาตรา ๙๑ - ๑๓๘ มีความชัดเจนเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด หรือควรแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร	๖๒	๒๗	๑๑

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๔ วิธีจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามมาตรา ๙๑ - ๑๓๘ มีความชัดเจนและความเหมาะสม

สำหรับผู้ที่แสดงความคิดเห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๔ วิธีจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามมาตรา ๙๑ - ๑๓๘ ไม่มีความชัดเจนและเหมาะสม โดยมีความคิดเห็น ดังนี้

(๑) มาตรา ๙๑/๑ (การยื่นคำขอรับชำระหนี้เมื่อพ้นกำหนดเวลา ๒ เดือน สามารถทำได้ หากมีเหตุสุดวิสัย) เห็นควรกำหนดแนวทางหรือหลักเกณฑ์เรื่องเหตุสุดวิสัยให้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้เกิดมาตรฐานในทางปฏิบัติ

(๒) ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๐๖ ที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจในการพิจารณาและมีคำสั่งคำขอรับชำระหนี้หากมีผู้ประสงค์จะคัดค้านคำสั่ง ให้ยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลได้ภายในกำหนดสิบสี่วัน นั้น ในกรณีที่มีข้อความตกหล่นหรือข้อความผิดพลาด เห็นควรให้คัดค้านในชั้นของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก่อนที่จะยื่นคำคัดค้านต่อศาลโดยตรงเพื่อลดขั้นตอนและกระบวนการในการขึ้นสู่ศาล ทั้งนี้ บทบัญญัติอื่น ๆ ในหมวดนี้ นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นมีความชัดเจนเหมาะสมแล้ว

(๓) ควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๙๕ ให้ชัดเจนตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา

(๔) มาตรา ๑๓๕ (๑) - (๔) เรื่องการยกเลิกการล้มละลาย ควรเพิ่มเติมสถานะลูกหนี้ปลดล้มละลายแล้ว หากมีเหตุตามกฎหมายมาตรา ๑๓๕ เรื่องการยกเลิกการล้มละลาย ศาลย่อมมีคำสั่งให้ยกเลิกการล้มละลายได้

(๕) มาตรา ๑๐๔ ควรเพิ่มเติมระยะเวลาให้คู่ความในคดีใช้สิทธิโต้แย้งคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันตรวจคำขอรับชำระหนี้วันแต่กรณีมีเหตุสุดวิสัย เพื่อให้มีกรอบระยะเวลาในการใช้สิทธิโต้แย้ง เนื่องจากยังมีขั้นตอนของการ คัดค้านคำสั่งคำขอรับชำระหนี้การอุทธรณ์ฎีกา ร้องรับสิทธิของคู่ความในเรื่องคำขอรับชำระหนี้ไว้อยู่แล้ว

(๖) เห็นควรทบทวนสิทธิของผู้ค้าประกันตามมาตรา ๑๐๑ กรณีที่ผู้ค้าประกันถูกยกคำขอรับชำระหนี้ เพราะเจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้แล้วและภายหลังได้มีการชำระแทนลูกหนี้ กรณีนี้ผู้ค้าประกันควรได้รับสถานะเป็นเจ้าหนี้อีกคนหนึ่งแทนเจ้าหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้และได้รับชำระหนี้จากผู้ค้าประกันครบถ้วนแล้ว เพื่อให้สามารถใช้สิทธิต่าง ๆ ในฐานะเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายได้

(๗) มีข้อเสนอเพื่อแก้ไขปรับปรุง ดังนี้

- ควรมีบัญญัติแนวทางการจัดการทรัพย์สินดิจิทัลและทรัพย์สินไม่มีตัวตน เช่น การเข้าถึง wallet การประเมินมูลค่า token หรือสิทธิในแพลตฟอร์ม

- กำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เช่น แนวทางการอนุมัติ คำขอรับชำระหนี้ หรือการกำหนดค่าเลี้ยงชีพ

- เพิ่มระบบรายงานผลการจัดการทรัพย์สินต่อศาลและเจ้าหนี้เพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้

- ปรับปรุงกระบวนการจำหน่ายทรัพย์ให้มีมาตรฐานกลาง เช่น การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญอิสระ การเปิดประมูลออนไลน์ และการเปิดเผยราคาต่อสาธารณะ

(๘) เห็นว่า ตามหลักการการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ควรมีความโปร่งใส สะท้อนมูลค่าที่แท้จริงของทรัพย์สินนั้นตามราคาตลาด ดังนั้น เห็นควรให้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ อาทิ การนำระบบบิอิเล็กทรอนิกส์/ออนไลน์ (e-auction) เข้ามาในกระบวนการขายทอดตลาดทรัพย์สินลูกหนี้ ซึ่งจะช่วยเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วม และเพิ่มมูลค่าทรัพย์สินตามการแข่งขันของผู้ร่วมประมูล รวมถึงลดต้นทุนในการเดินทางและลดเวลาในการดำเนินงาน และช่วยให้เกิดความโปร่งใส เนื่องจากสามารถเก็บข้อมูลไว้เป็นหลักฐานและตรวจสอบย้อนหลังได้

(๙) ตามมาตรา ๑๐๖ ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าหากไม่ยื่นเอกสารเพิ่มเติมภายใน ๒ เดือน นับแต่วันตรวจคำขอรับชำระหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะพิจารณาจากเอกสารที่เจ้าหนี้จัดส่งได้เลยโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ต้องออกหมายเรียกให้เจ้าหนี้จัดส่งเอกสารอีก

(๑๐) มีข้อสังเกตในประเด็นดังต่อไปนี้

- ระยะเวลายื่นคำขอรับชำระหนี้ ตามมาตรา ๙๐ เห็นควรเสนอขยายระยะเวลายื่นคำขอรับชำระหนี้ให้ยาวนานมากกว่า ๒ เดือน เพื่อให้ระยะเวลาเจ้าหนี้ในการเตรียมตัวเข้าสู่กระบวนการในคดีล้มละลาย เนื่องจากเป็นวิธีปฏิบัติที่เป็นพิเศษไปกว่ากระบวนการทางกฎหมายปกติ และเสนอควรกำหนดให้การยื่นคำขอตาม มาตรา ๙๑/๑ กระทำต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก่อนและให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจใช้ดุลพินิจส่งคำขอไปได้เลยเทียบเคียงกับกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายภายหลังศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้วในกรณีอื่น ๆ ซึ่งมักจะต้องเกิดประเด็นโต้แย้งต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขึ้นเสียก่อน แล้วจึงเสนอปัญหานั้นต่อศาลเพื่อให้ตรวจสอบคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อีกทีหนึ่ง เพื่อเป็นการลดขั้นตอนที่มีความซับซ้อน และลดภาระในการพิจารณาโต้สวนคำร้องขอของศาลตามมาตรา ๙๑/๑ ด้วย

- การขยายระยะเวลายื่นขอรับชำระหนี้ ตามมาตรา ๙๑/๑ วรรคหนึ่ง กำหนดให้นำเหตุสุดวิสัยมาเป็นเงื่อนไขในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ที่ไม่อาจยื่นได้ทันภายในกำหนดเวลา จึงเสนอให้เพิ่มเติมคำนิยามของเหตุสุดวิสัยในบริบท มาตรา ๙๑/๑ ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่าหมายถึงในกรณีใดดังเช่นที่นิยามไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อที่จะได้ไม่เกิดปัญหาในการตีความที่ต้องไปเทียบเคียงกฎหมายอื่น และเป็นบรรทัดฐานให้เจ้าหนี้เพื่อประกอบการยื่นคำร้องตามบทบัญญัติดังกล่าว

- มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการนับระยะเวลาตามมาตรา ๑๑๔ และมาตรา ๑๑๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ภายในระยะเวลา (...) ปีก่อนมีการขอให้ล้มละลายหรือภายหลังจากนั้น” ถ้อยคำดังกล่าวมิได้แสดงให้เห็นชัดเจนว่า (๑) ระยะเวลา ๑ ปีตามมาตรา ๑๑๔ (๒) ระยะเวลา ๓ เดือนตามมาตรา ๑๑๕ วรรคหนึ่ง และ (๓) ระยะเวลา ๑ ปี

ตามมาตรา ๑๑๕ วรรคสอง ควรเริ่มนับจากเวลาใด โดยอาจก่อให้เกิดความไม่แน่นอนและทำให้เกิดความคลุมเครือในการนับระยะเวลาที่ต้องตามบทบัญญัติดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาศาลฎีกา สามารถตีความได้ว่า คำว่า “ก่อนมีการขอให้ล้มละลาย” หมายถึง ก่อนระยะเวลาที่มีการยื่นฟ้องตามมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ หรือก่อนยื่นคำขอให้ล้มละลายตามมาตรา ๘๘ และมาตรา ๘๙ ซึ่งมีใช้ก่อนวันที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานศาลพิพากษาให้จำเลยล้มละลาย และในส่วนของคำว่า “ภายหลังจากนั้น” หมายถึง ระยะเวลาภายหลังจากมีการขอให้ล้มละลายจนถึงก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ซึ่งมีได้หมายความรวมถึงหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เพราะเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ อำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตกอยู่ภายใต้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียวตามมาตรา ๒๒ จึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงถ้อยคำในบทบัญญัติมาตรา ๑๑๔ และมาตรา ๑๑๕ ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นตามแนวทางการพิพากษาดังกล่าว

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ)
๑๒	ท่านเห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๕ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หมวด ๖ อำนาจศาลและกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย หมวด ๗ การสอบสวนและบทกำหนดโทษ และหมวด ๘ บทบัญญัติเบ็ดเสร็จตามมาตรา ๑๓๙ - ๑๘๑ มีความชัดเจนเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด หรือควรแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร	๕๔	๒๕	๒๑

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๕ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หมวด ๖ อำนาจศาลและกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย หมวด ๗ การสอบสวนและบทกำหนดโทษ และหมวด ๘ บทบัญญัติเบ็ดเสร็จตามมาตรา ๑๓๙ - ๑๘๑ มีความชัดเจนและความเหมาะสม

สำหรับผู้ที่แสดงความเห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๕ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หมวด ๖ อำนาจศาลและกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย หมวด ๗ การสอบสวนและบทกำหนดโทษ และหมวด ๘ บทบัญญัติเบ็ดเสร็จตามมาตรา ๑๓๙ - ๑๘๑ ไม่มีความชัดเจนและเหมาะสม โดยมีความคิดเห็น ดังนี้

(๑) ควรกำหนดเรื่องอายุความกรณีการกระทำความผิดในทางอาญาเกี่ยวกับการล้มละลายให้ชัดเจน

(๒) มาตรา ๑๗๙ (๔) ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สิน และสำหรับทรัพย์สินที่ไม่มีการขายหรือจำหน่าย และค่าธรรมเนียมการประนอมหนี้ให้เทียบเคียงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนี้ ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินและค่าธรรมเนียมในการประนอมหนี้กำหนดให้ร้อยละสองของเงินสุทธิตี่รวบรวมได้ส่วนค่าธรรมเนียมทรัพย์สินที่ไม่มีการขายหรือจำหน่ายให้คงเรียกเก็บค่าธรรมเนียม

(๓) หมวด ๗ การสอบสวนและกำหนดโทษ มาตรา ๑๖๐ พบว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่มีความสามารถที่จะเป็นเจ้าพนักงานสอบสวน กระทำการสอบสวนตาม ป.วิอาญาได้สมควรต้องระบุหรือแก้ไขกฎหมายให้เจ้าพนักงานอัยการเข้าทำหน้าที่แทน หรือกำหนดให้ส่ง ไปยังพนักงานอัยการให้เป็นผู้สอบสวนแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โดยกำหนดให้กองทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

(๔) มีข้อเสนอเพื่อแก้ไขปรับปรุง ดังนี้

- หมวด ๕ ควรเพิ่มระบบรายงานผลการจัดการทรัพย์สิน และกลไกตรวจสอบภายนอก

- หมวด ๖ ควรกำหนดกรอบเวลาพิจารณาคดี และพัฒนาระบบดิจิทัลสำหรับการดำเนินคดี
- หมวด ๗ ควรขยายบทบาทกำหนดโทษให้ครอบคลุมพฤติกรรมยุคใหม่ และสร้างฐานข้อมูลผู้กระทำความผิดซ้ำ
- หมวด ๘ ควรเพิ่มบทบัญญัติรองรับการล้มละลายสมัครใจ และเชื่อมโยงกับกฎหมายร่วมสมัยอื่นๆ
- (๕) ควรเพิ่มบทบัญญัติให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถมอบหมายให้ภาคเอกชนสามารถ

ดำเนินการบางอย่างแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ เช่น การตรวจสภาพทรัพย์สิน การประเมินราคาทรัพย์สิน การดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ทั้งนี้ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความ ความคิดเห็น (ร้อยละ)
๑๓	ท่านเห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๓/๑ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ มีความชัดเจนเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด หรือควรแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร	๖๒	๒๕	๑๓

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๓/๑ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ มีความชัดเจนและความเหมาะสม

สำหรับผู้ที่แสดงความเห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๓/๑ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ไม่มีความชัดเจนและเหมาะสม โดยมีความคิดเห็น ดังนี้

(๑) นิติบุคคลที่ควรได้รับการฟื้นฟูกิจการควรมีขนาดใหญ่พอสมควร ดังนั้น จำนวนหนี้ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการขอฟื้นฟูกิจการจึงควรปรับให้สูงขึ้น และกำหนดให้ปรับเปลี่ยนได้โดยการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในอนาคต และเพิ่มอำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการควบคุมตรวจสอบการฟื้นฟูกิจการโดยเฉพาะกรณีที่มีข้อสงสัยว่าการฟื้นฟูกิจการมิได้เป็นไปโดยสุจริต และแผนฟื้นฟูกิจการควรกำหนดค่าใช้จ่ายให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อดำเนินการตามภารกิจดังกล่าวโดยอาจว่าจ้างบุคคลภายนอกดำเนินการแทนได้

(๒) มีข้อเสนอเพื่อแก้ไขปรับปรุง ดังนี้

- ควรแยกกลไกฟื้นฟูสำหรับ SME และบุคคลธรรมดา
- ควรกำหนดมาตรฐานกลางสำหรับผู้ทำแผน เช่น การขึ้นทะเบียน การอบรม และการตรวจสอบ

คุณภาพแผน

- ควรเพิ่มกลไกการมีส่วนร่วมของเจ้าหนี้รายย่อย เช่น การถ่วงน้ำหนักเสียง หรือการคุ้มครองสิทธิในการประชุมเจ้าหนี้

- ควรปรับปรุงกระบวนการให้รวดเร็วและยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการยื่นคำร้องและประชุมเจ้าหนี้

(๓) ควรเพิ่มเงื่อนไขในการพิจารณาให้ความเห็นชอบด้วยแผน ตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา ๙๐/๕๘ ให้สอดคล้องกับที่มีการกำหนดไว้ในบทบัญญัติของประเทศต่าง ๆ และแนวคำพิพากษาศาลฎีกาของไทย ซึ่งได้แก่ แผนไม่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย แผนได้ดำเนินการโดยสุจริต แผนมีโอกาสสำเร็จได้ แผนไม่เลือกปฏิบัติ เป็นต้น รวมทั้งควรให้มีการแก้ไข มาตรา ๙๐/๗๐ วรรคสอง ในกรณีที่ระยะเวลา

ดำเนินการตามแผนสิ้นสุดลง แต่การฟื้นฟูกิจการไม่เป็นผลสำเร็จตามแผนและศาลไม่เห็นสมควรให้ลูกหนี้ล้มละลายให้แก่เขาจาก “ให้มีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ” เป็น “ให้มีคำสั่งยกเลิกคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ” เพื่อให้แผนฟื้นฟูกิจการสิ้นสุดความผูกพัน และเจ้าหนี้ ลูกหนี้ กลับไปผูกพันกันตามมูลหนี้เดิม ซึ่งจะมีผลดีกว่าการที่ให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการที่มีผลให้เจ้าหนี้ ลูกหนี้ ยังคงต้องผูกพันตามแผนฟื้นฟูกิจการตามมาตรา ๙๐/๗๕ ทั้ง ๆ ที่ลูกหนี้ไม่สามารถดำเนินการตามแผนให้เป็นผลสำเร็จได้

(๔) ตามมาตรา ๙๐/๔๒ ระยะเวลาในการดำเนินการตามแผนฟื้นฟูกิจการไม่เกิน ๕ ปี และสามารถขยายได้มากที่สุด ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๑ ปี ในทางปฏิบัติระยะเวลาดังกล่าวอาจไม่เพียงพอเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจที่ซับซ้อน จึงมีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการให้ความยืดหยุ่นมากขึ้นในการขยายระยะเวลาการดำเนินการตามแผนและการแก้ไขแผนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง

(๕) ในการฟื้นฟูกิจการเจ้าหนี้ภาษีอากรได้รับความคุ้มครองในกระบวนการฟื้นฟูกิจการต่ำกว่าความคุ้มครองที่ได้รับในกระบวนการล้มละลาย เนื่องจากศาลฎีกาวินิจฉัยว่าหนี้ภาษีอากรซึ่งไม่อาจหลุดพ้นได้ในคดีล้มละลายนั้น กลายเป็นหนี้ที่อาจหลุดพ้นได้ในคดีฟื้นฟูกิจการ รวมถึง การปรับลดยอดหนี้ในมูลหนี้ภาษีอากรลงหรือการจัดกลุ่มเจ้าหนี้ในมูลหนี้ภาษีอากรแยกไว้อีกกลุ่มต่างหาก ทำให้เจ้าหนี้อาจได้รับชำระหนี้ได้น้อยมาก หรืออาจไม่ได้รับเลย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศได้

(๖) ไม่เห็นด้วย เห็นควรทบทวนระยะเวลาตามแผนเป็น ๑๐ ปี

(๗) ในบางมาตรา เช่น มาตรา ๙๐/๒๕ และมาตรา ๙๐/๔๖ ที่กำหนดยกเว้นกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาเพิ่มอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้ครอบคลุมกระบวนการเหล่านั้นด้วย เช่น กระบวนการการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทมหาชน จำกัด โดยหากไม่กำหนดให้ครอบคลุมจะทำให้เกิดความสับสนและไม่สอดคล้องในทางกฎหมายและวิธีปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๘) มาตรา ๙๐/๑ ลูกหนี้ หมายถึง ลูกหนี้ที่เป็นบริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด หรือนิติบุคคลอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งปัจจุบันมี กฎกระทรวงเพียงฉบับเดียว คือ กฎกระทรวงกำหนดให้นิติบุคคลอื่นเป็นลูกหนี้ในกระบวนการฟื้นฟู กิจการและกำหนดหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการประกอบกิจการของลูกหนี้ พ.ศ. ๒๕๕๗ กำหนดให้สหกรณ์เครดิตยูเนียน สามารถเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการได้ แสดงให้เห็นว่ากฎหมายเปิดช่องให้เฉพาะลูกหนี้ที่เป็นบริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด และสหกรณ์เครดิตยูเนียนจำกัดที่สามารถยื่นคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการได้ ขณะที่หลักกฎหมายสากลในประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และเยอรมัน จะเปิดโอกาสให้องค์กรธุรกิจรวมถึงห้างหุ้นส่วนสามารถเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการได้

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม (ร้อยละ)	ไม่แสดงความ ความคิดเห็น (ร้อยละ)
๑๔	ท่านเห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๓/๒ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีความชัดเจนเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด หรือควรแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร	๕๔	๓๑	๑๕

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๓/๒ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีความชัดเจนและความเหมาะสม

สำหรับผู้ที่แสดงความเห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๓/๑ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไม่มีความชัดเจนและความเหมาะสม โดยมีความคิดเห็น ดังนี้

(๑) มีข้อสังเกตเกี่ยวกับบทนิยามของลูกหนี้ตามมาตรา ๙๐/๙๑ ซึ่งกำหนดให้ต้องเป็นธุรกิจที่ขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับสำนักส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) หรือที่จดทะเบียนกับหน่วยงานอื่นของรัฐ ว่าอาจพิจารณาปรับปรุงให้ชัดเจนว่าการจดทะเบียนอื่นกับรัฐนั้นมี ความหมายครอบคลุมเพียงใด สามารถเป็นการจดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนเป็นกิจการหรือหน่วยทางธุรกิจที่ชัดเจนตามกฎหมายใด ๆ ก็ได้หรือไม่ เช่น จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม หรือมีทะเบียนพาณิชย์ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่ากิจการในลักษณะ start-ups และ SMEs ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับ สสว. สามารถเข้าสู่ กระบวนการฟื้นฟูกิจการตามหมวด ๓/๒ ได้หรือไม่ เนื่องจากกลุ่มธุรกิจเหล่านี้น่าจะเป็นเป้าประสงค์ของกฎหมาย ที่มุ่งจะแก้ไขสถานะทางการเงินของภาคธุรกิจขนาดเล็กให้ดำเนินธุรกิจต่อไปได้แทนการล้มละลาย

(๒) ควรแก้ไขเพิ่มเติม ลดจำนวนหนี้และลดขั้นตอนการนับเสียงลงมติในการประชุมเจ้าหนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการได้

(๓) เนื่องจากแผนฟื้นฟูกิจการจะต้องได้รับความเห็นชอบของเจ้าหนี้มิใช่พิจารณาจากความสามารถของลูกหนี้ทำให้การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่อาจประสบความสำเร็จได้ ควรยื่นให้ศาลเป็นผู้พิพากษาแผนฟื้นฟูโดยเฉพาะลูกหนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ลูกหนี้จะได้รับการพิจารณาตามความสามารถและเป็นธรรม

(๔) ในการร้องขอฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรเปิดโอกาสให้มีการร้องขอทั้งในกรณีที่ลูกหนี้ตกลงกับเจ้าหนี้ได้แล้ว และมีแผนฟื้นฟูกิจการ พร้อมกับคะแนนเสียง กับกรณีที่ลูกหนี้ยังไม่ได้ทำแผนฟื้นฟูกิจการแต่ยื่นคำร้องเพื่อขอรับสถานะการพักชำระหนี้ และควรกำหนดให้มีเจ้าพนักงานหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือให้คำแนะนำในการยื่นคำร้องของลูกหนี้ตลอดจนการดำเนินการตามแผน เพื่อให้ลูกหนี้ดำเนินการได้โดยสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากส่วนใหญ่ติดปัญหาเรื่องการประชุมและทำข้อตกลงกับเจ้าหนี้ก่อนที่จะมาขอฟื้นฟูกิจการ เพราะลูกหนี้ มักจะผ่านการทำสัญญาเจรจาปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับสถาบันการเงินมาบ้างแล้ว จึงยากที่จะตกลงกันได้ ทำให้มีการยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการตามหมวด ๓/๒ น้อยมาก

(๕) เห็นว่าควรยกเลิก เนื่องจากไม่มีการใช้ในการบังคับ โดยนิติบุคคลจะเป็นการดำเนินการตามหมวด ๓/๑ เป็นส่วนใหญ่

(๖) มีข้อสังเกตในประเด็นดังต่อไปนี้

- การกำหนดจำนวนหนี้เป็นเงื่อนไขให้ลูกหนี้เป็นวิสาหกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อม (“SMEs”) เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการตามมาตรา ๙๐/๙๒ เป็นการไม่เปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่จะสามารถเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการโดยอาศัยหมวด ๓/๒ ได้ จึงเห็นว่าควรปรับจำนวนหนี้โดยขยายมูลหนี้ให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจปัจจุบันและครอบคลุมธุรกิจ SMEs ที่จะเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการได้มากขึ้น เพราะในธุรกิจ SMEs ที่มีมูลหนี้ ๓๐ - ๔๐ ล้าน หากจะขอฟื้นฟูกิจการต้องกลับไปใช้กระบวนการเต็มรูปแบบที่ต้องมีการตั้งผู้ทำแผน ซึ่งจะใช้เวลาดำเนินการที่นานกว่า

- การเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการตามหมวด ๓/๒ โดยกำหนดเพียงกระบวนการในรูปแบบเดียวที่ลูกหนี้จะต้องตกลงแผนกับเจ้าหนี้ให้ได้ก่อนที่จะเข้ากระบวนการฟื้นฟูกิจการ ซึ่งเป็นหลักการกระบวนการฟื้นฟูกิจการแบบเร่งรัด (Prepackaged Bankruptcy) ของประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ต้องยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการพร้อมแผนฟื้นฟูที่ผ่านการเห็นชอบจากเจ้าหนี้ไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนหนี้ทั้งหมด ทำให้เกิดภาระกับลูกหนี้ SMEs ที่ต้องนัดประชุมเจ้าหนี้ด้วยตนเองโดยไม่มีสภาพบังคับตามกฎหมายที่จะบังคับเจ้าหนี้ทั้งหมดให้เข้าประชุมได้ ถ้าไม่สามารถตกลงเกี่ยวกับแผนได้ ทำให้กระบวนการฟื้นฟูกิจการไม่ประสบผลสำเร็จตั้งแต่ขั้นตอนก่อนยื่นคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการ

จากข้อสังเกตข้างต้น หากลูกหนี้ไม่สามารถตกลงเกี่ยวกับแผนกับเจ้าหนี้ได้ ควรพิจารณากระบวนการที่ยืดหยุ่น เช่น การกำหนดให้สามารถยื่นแผนภายหลังศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการแล้ว และควรเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ได้เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการที่ขั้นตอนในการทำแผนที่ไม่ยุ่งยาก โดยศาลอาจแต่งตั้งบุคคลหรือหน่วยงานกลางผู้ให้ความช่วยเหลือในการทำแผน การทำข้อตกลงระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ และควบคุมดูแลให้ลูกหนี้ในการปฏิบัติตามแผน เนื่องจากลูกหนี้ที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีข้อจำกัดในเรื่องความรู้ความสามารถและแหล่งเงินทุนในการจ้างผู้ทำแผนมืออาชีพ ทั้งนี้ จะทำให้กระบวนการฟื้นฟูกิจการเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีผู้มีความรู้ความสามารถให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ในการฟื้นฟูกิจการ เช่น กฎหมายประเทศญี่ปุ่นที่กำหนดให้ลูกหนี้เป็นผู้ควบคุมทรัพย์สินต่อไป โดยศาลอาจแต่งตั้งตัวแทนในการฟื้นฟูกิจการ เพื่อทำหน้าที่สืบสวนเกี่ยวกับสถานะของทรัพย์สินรายได้ของลูกหนี้ ช่วยเหลือศาลในการประเมินค่าของสิทธิเรียกร้อง หรือให้คำแนะนำในการเตรียมแผน

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นอื่นๆ
๑๕	ความคิดเห็นอื่นๆ	<p>๑. ในกรณีบริษัทที่เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการหรือกระบวนการล้มละลาย มีการออกหุ้นกู้ (ทั้งที่เป็นหุ้นกู้มีหลักประกันหรือไม่มีหลักประกัน) ควรมีบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อรองรับอำนาจผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้ไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้มีอำนาจกระทำการในนามของตนเองได้เพื่อประโยชน์ของผู้ถือหุ้นกู้ทั้งปวงในการดำเนินกระบวนการพิจารณาดีฟื้นฟูกิจการ หรือคดีล้มละลายของผู้ถือหุ้นกู้ นั้น โดยให้การกระทำของผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้ถือว่าการกระทำของผู้ถือหุ้นกู้โดยตรง อย่งไรก็ดี ต้องไม่ตัดสิทธิผู้ถือหุ้นกู้ที่จะดำเนินการในนามของตนเอง ซึ่งอาจกำหนดขอบอำนาจของผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้ในแต่ละกระบวนการให้ชัดเจน เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย หมายความว่ารวมถึงอำนาจในการสละสิทธิ์หรือดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางจำนำยสิทธิ ประมูลซื้อทรัพย์สิน วางเงินค่าใช้จ่ายในคดี รับหนังสือ บังคับคดีแทน ยื่นคำร้อง คำแถลงในคดี ถอนคำขอรับชำระหนี้ คัดถ่ายเอกสารในสำนวนคดี ตรวจสอบบัญชียึดทรัพย์สิน ตรวจสอบรับรองบัญชี ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาวางเงินค้ำขายทอดตลาด ยื่นคำขอรับชำระหนี้ รับหนังสือโอนกรรมสิทธิ์ ตรวจสอบคำขอรับชำระหนี้ และรับเอกสารสิทธิรับเงิน เข้าร่วม ประชุมและออกเสียงในที่ประชุมเจ้าหนี้ ประนีประนอมยอมความ

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นอื่นๆ
		<p>- การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการ หมายความว่า รวมถึง อำนาจในการสละสิทธิ์หรือ ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางจำหน่ายสิทธิ เข้าร่วมประชุมและออกเสียงในที่ประชุมเจ้าหน้าที่</p> <p>๒. ในกระบวนการฟื้นฟูกิจการ ควรมีบทบัญญัติกำหนดรายละเอียดหรือขอบเขตอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ในขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการของลูกหนี้หลังศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามามีอำนาจจัดการ แทน ว่าสามารถดำเนินการใดได้บ้างให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้และกฎหมายบริษัท เช่น การปฏิบัติการให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ ในการจัดประชุมสามัญประจำปีผู้ถือหุ้นเพื่ออนุมัติงบการเงินซึ่งกฎหมายบังคับให้ต้องผ่านมติที่ ประชุม หรืออำนาจในการแต่งตั้งกรรมการบริษัท ในกรณีที่ว่าลง เป็นต้น</p> <p>๓. กรณีที่บริษัทเมื่อเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการ ผู้ถือหุ้น ไม่มีสิทธิโหวตเพื่อจัดการบริษัท มีเพียงสิทธิที่จะได้รับเงินปันผล ควรมีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการกรณีกิจการที่ต้องอาศัยมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นไว้ให้ชัดเจน รวมถึงควรพิจารณากำหนดหน้าที่การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการให้ผู้ถือหุ้นทราบ แม้ผู้ถือหุ้นจะไม่มีสิทธิในการตัดสินใจในการดำเนินการระหว่างฟื้นฟูกิจการ แต่ควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการอย่างเพียงพอ ซึ่งจะเป็นกลไกหนึ่งในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ทำแผน และผู้บริหารแผนได้อีกด้วย ทั้งนี้ อาจพิจารณาให้สิทธิผู้ถือหุ้นในการให้ความเห็น หรือโต้แย้งการทำธุรกรรมที่มีนัยสำคัญ หรือกรณีพบการกระทำที่อาจไม่เป็นธรรมซึ่งอาจทำให้บริษัทได้รับความเสียหาย รวมทั้ง การเพิ่มช่องทางให้ผู้ถือหุ้นสามารถที่จะสอบถามข้อมูลจากผู้ทำแผน หรือผู้บริหารแผนได้โดยตรง เช่น การจัดประชุม หรือด้วยวิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสม เป็นต้น เนื่องจากกรณีบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีการระดมทุนจากประชาชนเป็นวงกว้าง ผู้ถือหุ้นของบริษัทมักมีจำนวนมากและหลากหลาย กลไกการเปิดเผยข้อมูลและการตรวจสอบการดำเนินงานของผู้ทำแผน ผู้บริหารแผน ระหว่างที่บริษัทอยู่ในกระบวนการฟื้นฟูกิจการจึงมีความสำคัญ</p> <p>๔. กระบวนการรวบรวมทรัพย์สินและตรวจสอบหนี้ ในกรณีที่ลูกหนี้ซึ่งเป็นบริษัทเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการ กระบวนการต่าง ๆ ภายใต้อำนาจของคณะกรรมการฟื้นฟูกิจการของบริษัทลูกหนี้ ไม่รวมถึงบริษัทย่อยของลูกหนี้ หากมีการโอนทรัพย์สินไปยังบริษัทย่อยก่อนเข้ากระบวนการ อาจเป็นการเอาเปรียบเจ้าหน้าที่ทั้งหลาย จึงควรมี</p>

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นอื่นๆ
		<p>กระบวนการป้องกันหรือตรวจสอบอย่างไรหรือไม่</p> <p>๕. การพิจารณาหนี้เพื่อใช้สิทธิความเป็นเจ้าหนี้ในการดำเนินการภายใต้กฎหมาย และการตรวจสอบหนี้เพื่อป้องกันการใช้สิทธิเข้าสู่กระบวนการโดยไม่สุจริต หรือการสร้างหนี้ปลอมในการเข้าสู่กระบวนการเพื่อใช้ประโยชน์จากการพักชำระหนี้ (automatic stay) เช่น กรณีลูกหนี้ซึ่งเป็นบริษัทโอนหรือให้กู้ยืมเงินแก่บริษัทย่อย เพื่อนำเงินไปซื้อหนี้ของลูกหนี้และเข้ารับโอนสิทธิเรียกร้องในฐานะเจ้าหนี้ เพื่อใช้สิทธิออกเสียงแต่งตั้งผู้ทำแผน ผู้บริหารแผน และอนุมัติแผนฟื้นฟูกิจการ หรือกรณีที่อาจมีการตกแต่งงบการเงินเพื่อให้เป็นหนี้อันไม่เป็นความจริง เป็นต้น ทั้งนี้ แม้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบหนี้ แต่อาจไม่ครอบคลุมการโอนหนี้ก่อนเข้าสู่กระบวนการ และบางกรณีอาจไม่สามารถตรวจสอบความแท้จริงของมูลหนี้ได้ ซึ่งอาจส่งผลเป็นการเอาเปรียบเจ้าหนี้รายอื่น จึงอาจพิจารณาปรับปรุงกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยอาจพิจารณากฎหมายต่างประเทศเป็นข้อมูลประกอบ เช่น Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act of ๒๐๐๕ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการกำหนดเงื่อนไขที่ทำให้การพักชำระหนี้ไม่เกิดขึ้นสำหรับลูกหนี้ที่มีพฤติกรรมยื่นคำขอหลายครั้ง (serial filing) หรือทำให้การพักชำระหนี้สิ้นสุดลงทันทีจากการกระทำบางประการของลูกหนี้ รวมทั้งเปิดช่องให้เจ้าหนี้ยื่นคำร้องขอให้การพักชำระหนี้สิ้นสุดลง เป็นต้น</p> <p>๖. ควรจัดตั้งกองทุนเพื่อการบังคับคดีล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ ฯ ขึ้น โดยมีรายได้จากค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในคดีเพื่อนำไปใช้ใน เกิดประโยชน์ต่อการบังคับคดีล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ ฯ ในด้านต่าง ๆ เช่น การสืบหาทรัพย์สิน การรวบรวมทรัพย์สิน การ ดำเนินคดีในขั้นตอนต่าง ๆ ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการบังคับคดีล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ ฯ</p> <p>๗. ควรเพิ่มเติมกระบวนการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ให้รวดเร็วขึ้นโดยเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จากภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในกระบวนการล้มละลายและการบังคับคดี</p> <p>๘. ประเทศไทยต้องปรับปรุงพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการประเมิน B-READY ในด้านการล้มละลายทางธุรกิจ ซึ่งมีหลักการสำคัญของการปรับปรุงกฎหมายเพื่อส่งเสริมการอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ ดังนี้</p>

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นอื่นๆ
		<p>(๑) ปรับปรุงกระบวนการชำระบัญชี เพื่อให้ธุรกิจที่ไม่สามารถดำเนินกิจการได้แล้วสามารถปิดกิจการได้อย่างรวดเร็ว และลดผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงิน</p> <p>(๒) ปรับปรุงกระบวนการฟื้นฟูกิจการ เพื่อให้ธุรกิจที่ยังมีศักยภาพดำเนินกิจการต่อไปได้ ได้รับการฟื้นฟูกิจการที่รวดเร็ว และลดความเสี่ยงที่จะล้มละลาย</p> <p>(๓) มีกลไกทางกฎหมายที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเริ่มและการดำเนินการกระบวนการล้มละลายที่ชัดเจน และให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการล้มละลาย</p> <p>(๔) มีกระบวนการคุ้มครองและปกป้องสิทธิของเจ้าหนี้</p> <p>(๕) มีการบริหารจัดการทรัพย์สิน ของลูกหนี้ที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>(๖) สนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการล้มละลายให้สอดคล้องกับแนวทางการประเมิน B-READY ในมิติของการนำเทคโนโลยีมาใช้ (Digital Adoption)</p> <p>๙. ในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติฉบับนี้ควรคำนึงถึงกระบวนการที่สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้กิจการของลูกหนี้สามารถดำเนินการต่อและเจ้าหนี้ได้รับ ชำระหนี้มากยิ่งขึ้น</p> <p>๑๐. ขอเสนอความเห็นในการแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๘๓ ในประเด็นดังนี้</p> <p>(๑) ขอให้มีการปรับปรุงกฎหมายโดยเพิ่มเติมหลักเกณฑ์กรณีผู้ทำแผนพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม รวมทั้งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ รวมถึงเจ้าหนี้ผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้มีสิทธิร้องขอต่อศาลล้มละลายให้ศาลล้มละลายมีคำสั่งให้ผู้ทำแผนพ้นจากตำแหน่งในกรณีผู้ทำแผน หรือผู้บริหารแผนมีคุณสมบัติไม่เหมาะสม เช่น ผู้บริหารของผู้ทำแผน หรือผู้บริหารของผู้บริหารแผนไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต หรือถูกกล่าวโทษดำเนินคดีจากหน่วยงานของรัฐเนื่องจากกระทำทุจริต หรือการกระทำความผิดตามกฎหมาย ตลอดจนเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในการพิจารณามีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนของศาลให้พิจารณาถึงคุณสมบัติ และการมีลักษณะต้องห้ามของผู้ทำแผน และผู้บริหารแผนด้วย เพื่อให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และลูกหนี้ รวมทั้งศาลล้มละลายกลางเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ทำแผน และผู้บริหารแผน ตลอดจนความสุจริตในการจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการ เพื่อให้การจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการและการบริหารจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ตามแผนฟื้นฟูกิจการเป็นไปอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส</p>

ข้อ	ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นอื่นๆ
		<p>(๒) ในการลงมติเลือกผู้ทำแผนควรมีความเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นในกรณีฝ่ายลูกหนี้หรือเจ้าหนี้เป็นผู้เสนอผู้ทำแผน โดยกำหนดให้มติดีเลือกผู้ทำแผนต้องเป็นมติของเจ้าหนี้ฝ่ายที่มีจำนวนหนี้ข้างมากซึ่งได้ออกเสียงลงคะแนนในมตินั้น</p> <p>(๓) บางกรณีมีบริษัทผู้ออกหุ้นกู้บางรายมีการใช้งบการเงินอันเป็นเท็จ หรือไม่ผ่านการตรวจสอบหรือรับรองจากผู้สอบบัญชี และภายหลังปรากฏว่ามีการตกแต่งบัญชี ดังนั้น จึงควรกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลส่งงบการเงินรายไตรมาสและงบการเงินประจำรอบปีบัญชีของลูกหนี้ซึ่งผ่านการสอบทานหรือตรวจสอบ แล้วแต่กรณีจากผู้สอบบัญชีมาพร้อมคำร้องขอฟื้นฟูกิจการด้วย เพื่อให้ศาลล้มละลายได้ไต่สวนคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ เพื่อพิจารณาว่าลูกหนี้มีคุณสมบัติและมีเหตุอันสมควรที่จะฟื้นฟูกิจการหรือไม่ ก่อนที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ</p> <p>๑๑. ควรยกระดับให้กฎหมายล้มละลายบัญญัติไว้ในรูปแบบประมวล เพื่อให้กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายหลักของประเทศ และรวมอยู่ในที่เดียวกัน</p> <p>๑๒. ขอให้พิจารณาคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓/๒๕๖๕ ประกอบด้วยการพิจารณาแก้ไขกฎหมาย</p> <p>๑๓. เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ควรมีความรู้เชิงธุรกิจ ไม่ใช่มีความรู้ด้านนิติศาสตร์อย่างเดียว</p>

๒๐. ได้นำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของกฎหมายฉบับนี้ (ถ้ามี) มาประกอบการพิจารณาด้วยแล้วหรือไม่

ไม่มี

๒๑. หน่วยงานได้

๒๑.๑ ออกกฎหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถปฏิบัติตามกฎหมายหรือได้รับสิทธิประโยชน์จากกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

เพื่อให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานได้ออกกฎ ระเบียบ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และประชาชนสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้ มีดังนี้

(๑) กฎกระทรวงว่าด้วยการจดทะเบียนและกำหนดคุณสมบัติผู้ทำแผนและผู้บริหารแผนฟื้นฟูกิจการ พ.ศ. ๒๕๔๕

(๒) กฎกระทรวงว่าด้วยการจดทะเบียนและกำหนดคุณสมบัติผู้ทำแผนและผู้บริหารแผนฟื้นฟูกิจการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๓) กฎกระทรวงกำหนดให้นิติบุคคลอื่นเป็นลูกหนี้ในกระบวนการฟื้นฟูกิจการและกำหนดหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการประกอบกิจการของลูกหนี้ พ.ศ. ๒๕๕๗

(๔) กฎกระทรวงกำหนดหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการประกอบกิจการของลูกหนี้ พ.ศ. ๒๕๕๙

(๕) ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีล้มละลายและการชำระบัญชี พ.ศ. ๒๕๒๐

(๖) ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีล้มละลายและการชำระบัญชี (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๔๘

(๗) ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ พ.ศ. ๒๕๔๑

(๘) ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการกำหนดคุณสมบัติของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้มีอำนาจออกคำสั่งเกี่ยวกับคำขอรับชำระหนี้ พ.ศ. ๒๕๕๘

(๙) คำสั่งกรมบังคับคดีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการบังคับคดีล้มละลาย

(๑๐) คำสั่งกรมบังคับคดีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการฟื้นฟูกิจการ

๒๑.๒ ดำเนินการอื่นเพื่อปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายนี้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน หน่วยงานได้มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้เกิดความเข้าใจในกฎหมายที่ใช้บังคับในการปฏิบัติงาน มีการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหนี้ลูกหนี้ ผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลตามสื่อต่าง ๆ อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ได้มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการบังคับคดีล้มละลายและกระบวนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้

๒๒. ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๒๒.๑ กฎหมายนี้มีการบังคับใช้หรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ เป็นกฎหมายที่มีการบังคับใช้เป็นการทั่วไป และได้มีการบังคับใช้มาอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ปัญหาในกรณีที่ลูกหนี้เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวและถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งกฎหมายจะกำหนดกระบวนการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้เป็นการเฉพาะ โดยจะนำทรัพย์สินของลูกหนี้มาแบ่งชำระให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม เพื่อให้โอกาสลูกหนี้ได้เริ่มต้นใหม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ให้ได้ปลดปล่อยภาระหนี้สินของตน ในขณะที่เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้บังคับใช้เพื่อแก้ปัญหาในกรณีที่ลูกหนี้เป็นนิติบุคคลและลูกหนี้ที่ประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการ ซึ่งหากสามารถฟื้นฟูกิจการได้สำเร็จจะทำให้ไม่ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย

๒๒.๒ หากมีการบังคับใช้ เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

เมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ มีลูกหนี้หลายรายได้เข้าสู่กระบวนการล้มละลายและเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการ ซึ่งมีลูกหนี้หลายรายสามารถประนอมหนี้สำเร็จไม่ตกเป็นบุคคลล้มละลาย ส่วนลูกหนี้ที่ไม่ประสงค์จะประนอมหนี้ศาลได้มีคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายและได้รับการปลดจากล้มละลายภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเพื่อสามารถไปเริ่มต้นใหม่ได้ สำหรับลูกหนี้ที่เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการหลายรายก็สามารถดำเนินการตามแผนฟื้นฟูกิจการสำเร็จและไม่ตกเป็นบุคคลล้มละลาย

นอกจากนี้ในส่วน of เจ้าหนี้ที่ไ้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ปรากฏว่ามีเจ้าหนี้หลายรายได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย สำหรับในส่วนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ เจ้าหนี้ก็ได้รับชำระหนี้ตามแผนฟื้นฟูกิจการที่ได้กำหนดไว้ จึงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้

๒๒.๓ ประชาชนมีภาระหรือรัฐมีต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

ประชาชนที่อยู่ในสถานะลูกหนี้ เจ้าหนี้ตามกฎหมายฉบับนี้อาจมีภาระในส่วนของเงินค่าธรรมเนียมตามที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดไว้ ส่วนรัฐไม่มีต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายนี้

๒๒.๔ เกิดผลที่ไม่ได้คาดคิดหรือไม่พึงประสงค์หรือไม่

ไม่มี

๒๓. กฎหมายนี้คุ้มค่าหรือได้สัดส่วนเมื่อเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

จากการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องพบว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ ยังมีความคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

๒๔. สมควรยกเลิก แก้ไข ปรับปรุงกฎหมายหรือกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

จากการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องพบว่ากฎหมายฉบับนี้ควรมีการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

๒๔.๑ กระบวนการล้มละลาย

(๑) ประเด็นเรื่องทุนทรัพย์ในคดีล้มละลาย

ปัจจุบันจำนวนทุนทรัพย์ในการฟ้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลายตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ กำหนดให้เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ต่อเมื่อลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท ซึ่งจำนวนทุนทรัพย์ในการฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายในปัจจุบันได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๒ นับถึงปัจจุบันได้ล่วงเลยมาเป็นระยะเวลาานพอสมควรแล้ว จึงควรมีการพิจารณาเพื่อแก้ไขปรับปรุงทุนทรัพย์ในการฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลายให้สอดคล้องกับมูลค่าของเงิน ค่าครองชีพและสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน สำหรับจำนวนทุนทรัพย์ที่เหมาะสมในการฟ้องล้มละลายนั้นกรมบังคับคดีต้องพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

(๒) ประเด็นเรื่องการให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาสามารถร้องขอให้ตนเองล้มละลายได้โดยสมัครใจ มาบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓

กรมบังคับคดีได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของเรื่องการร้องขอให้ล้มละลายโดยสมัครใจของลูกหนี้ จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการแนวทางการนำกระบวนการร้องขอให้ตนเองล้มละลายโดยสมัครใจของลูกหนี้มาใช้บังคับในประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการนำเรื่องการร้องขอให้ตนเองล้มละลายโดยสมัครใจของลูกหนี้มาใช้บังคับในประเทศไทย รวมถึงศึกษาแนวทาง กระบวนการ ความเหมาะสมและผลกระทบในด้านต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า การนำมาตรการล้มละลายโดยสมัครใจของบุคคลธรรมดามาใช้ในประเทศไทยจำเป็นต้องมีแนวทางที่ชัดเจนและสมดุลระหว่างการช่วยเหลือลูกหนี้ที่สุจริตและการคุ้มครองเจ้าหนี้ เพื่อให้กระบวนการเป็นธรรมและไม่กระทบต่อระบบสินเชื่อ โดยควรกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขบุคคลที่เป็นผู้มีสิทธิยื่นคำขอให้ชัดเจน มีมาตรการในการคุ้มครองเจ้าหนี้และรักษาสมดุลของระบบสินเชื่อ รวมถึงต้องทำการปรับปรุงกฎหมายให้รองรับการล้มละลายโดยสมัครใจ นอกจากนี้ควรมีหน่วยงานกลางหรือศูนย์ช่วยเหลือด้านหนี้สินเพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการล้มละลายโดยสมัครใจ เพื่อช่วยให้ลูกหนี้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิและผลกระทบของการล้มละลาย หน่วยงานนี้ควรมีบทบาทในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สิน รวมถึงการช่วยเหลือลูกหนี้ประเมินว่าควรเลือกแนวทางใดระหว่างการปรับโครงสร้างหนี้

การขอล้มละลาย หรือมาตรการอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของตน ซึ่งการปรับปรุงกฎหมายและกลไกทางปฏิบัติเหล่านี้จะช่วยให้การล้มละลายโดยสมัครใจเป็นมาตรการที่มีความโปร่งใส เป็นธรรม และช่วยให้ทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้สามารถจัดการหนี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็ช่วยรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจและการเงินของประเทศในระยะยาว

จากการรับฟังความคิดเห็นการประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ ในประเด็นนี้พบว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่แล้วเห็นว่า การนำเรื่องการให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาสามารถร้องขอให้ตนเองล้มละลายได้โดยสมัครใจมาบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ มีความเหมาะสม แต่อย่างไรก็ดี ในเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจากอาจมีลูกหนี้ที่ไม่สุจริตใช้ช่องทางนี้เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเข้าสู่กระบวนการร้องขอให้ตนเองล้มละลายอย่างชัดเจน มีการตรวจสอบอย่างเคร่งครัด และต้องคำนึงถึงความสุจริตของลูกหนี้เป็นสำคัญ นอกจากนี้ในการกำหนดบทลงโทษลูกหนี้ที่เข้าสู่กระบวนการร้องขอให้ตนเองล้มละลายโดยไม่สุจริต ควรกำหนดโทษให้มีความร้ายแรงกว่าลูกหนี้ที่ถูกเจ้าหนี้ฟ้องให้ล้มละลาย ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าหนี้อีกทางหนึ่ง

(๓) ประเด็นเรื่องการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในคดีล้มละลาย

เนื่องจากในปัจจุบันสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้นำมาใช้ในขั้นตอนการทำงานในหลายๆ ด้าน ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการสอบสวนกิจการและทรัพย์สิน การประชุมเจ้าหนี้และอาจรวมถึงการสอบสวนคำร้อง คำขอต่างๆ ในคดีล้มละลายเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายล้มละลายให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถทำการสอบสวนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยอาจกำหนดเพิ่มเติมเป็นอีกหนึ่งช่องทางนอกเหนือจากการเดินทางมาสอบสวนกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แต่ทั้งนี้ ต้องมีการกำหนดมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบ ข้อมูล และการยืนยันตัวตนที่เหมาะสม

(๔) ประเด็นเรื่องให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถยื่นคำร้องขัดทรัพย์หรือร้องขอขึ้นศาลต่อศาล

สำหรับประเด็นเรื่องการร้องขัดทรัพย์ ก่อนทำการยึดทรัพย์สินใด กรณีทรัพย์นั้นเป็นของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องตรวจสอบว่าทรัพย์นั้นมีชื่อลูกหนี้เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์หรือไม่ หรือในกรณีทรัพย์นั้นเป็นของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ต้องตรวจสอบให้ชัดเจนว่าทรัพย์นั้นเป็นของลูกหนี้ การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการยึดทรัพย์สินในคดีล้มละลายจึงไม่แตกต่างจากเจ้าพนักงานบังคับคดีในการยึดทรัพย์สินในคดีแพ่ง หากมีบุคคลภายนอกโต้แย้งว่าทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยึดมิใช่ทรัพย์สินของลูกหนี้ บุคคลนั้นก็ควรยื่นคำร้องขัดทรัพย์ ซึ่งในปัจจุบันพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ มาตรา ๑๕๘ ในกระบวนการร้องขัดทรัพย์กำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียต้องยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อทำการสอบสวนและมีคำสั่งก่อน ซึ่งในการสอบสวนและมีคำสั่งอาจต้องใช้ระยะเวลาาน เนื่องจากจะต้องสอบสวนบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน และหากผู้มีส่วนได้เสียไม่เห็นด้วยกับคำสั่งจึงจะสามารถยื่นคำร้องต่อศาลคัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ซึ่งหากแก้ไขกฎหมายล้มละลายให้ผู้ร้องขัดทรัพย์สามารถไปยื่นคำร้องขัดทรัพย์ที่ศาลได้เลยเช่นเดียวกับคดีแพ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ร้องขัดทรัพย์ เนื่องจากผู้ร้องไม่ต้องรอเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งให้ยกคำร้องก่อนจึงจะได้โต้แย้งคำสั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่ศาลได้ จึงทำให้ขั้นตอนการร้องขัดทรัพย์ในคดีล้มละลายมีความรวดเร็วขึ้น

สำหรับประเด็นเรื่องการร้องขอขึ้นศาลในคดีล้มละลาย พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๘๓ มิได้มีบทบัญญัติเรื่องการขึ้นศาลไว้โดยเฉพาะเหมือนเช่นการร้องขัดทรัพย์ในคดีล้มละลาย แต่จะนำบทบัญญัติมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ.๒๕๔๒ ประกอบมาตรา ๓๒๒ และมาตรา ๓๒๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาปรับใช้ ซึ่งในทาง

ปฏิบัติผู้ร้องกันส่วนต้องยื่นคำร้องขอกันส่วนต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำการสอบสวนและทำคำสั่ง เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำคำสั่งเสร็จแล้วจะแจ้งผู้ร้องกันส่วนทราบ หากผู้ร้องไม่พอใจคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงจะสามารถไปร้องคัดค้านคำสั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต่อศาลล้มละลายกลางภายใน ๑๔ วันนับแต่วันที่ได้ทราบการกระทำหรือคำวินิจฉัยนั้น ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ มาตรา ๑๔๖ ซึ่งหากแก้ไขกฎหมายล้มละลายให้ผู้ร้องกันส่วนสามารถไปยื่นคำร้องกันส่วนที่ศาลได้เลยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ร้องกันส่วน เนื่องจากผู้ร้องไม่ต้องรอเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งก่อนจึงจะโต้แย้งคำสั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่ศาลได้ จึงทำให้ขั้นตอนการร้องกันส่วนในคดีล้มละลายมีความรวดเร็วขึ้น

(๕) ประเด็นเรื่องการประนอมหนี้ก่อนและหลังล้มละลาย

จากการรับฟังความคิดเห็น ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่แล้วเห็นว่าการประนอมหนี้ก่อนและหลังล้มละลายไม่มีกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำขอประนอมหนี้ที่ชัดเจน จึงมีบางกรณีที่ลูกหนี้ใช้การประนอมหนี้เป็นช่องทางในการประวิงคดี ดังนั้น หากแก้ไขบทบัญญัติในส่วนของการประนอมหนี้ก่อนและหลังล้มละลายให้มีความชัดเจนจะทำให้กระบวนการบังคับคดีล้มละลายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับแนวทางการแก้ไขบทบัญญัติในส่วนของการประนอมหนี้อาจดำเนินการแก้ไขโดยกำหนดระยะเวลาให้ลูกหนี้อื่นคำขอประนอมหนี้ไว้อย่างชัดเจน เช่น จะต้องยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนวันประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก เป็นต้น และกำหนดจำนวนครั้งที่ลูกหนี้จะสามารถยื่นแก้ไขคำขอประนอมหนี้ได้ นอกจากนี้ในการประนอมหนี้หลังล้มละลายควรกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจนว่าจะต้องยื่นก่อนการปลดล้มละลายไม่น้อยกว่า ๓-๖ เดือน

๒๔.๒ กระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้

ประเด็นเรื่องทุนทรัพย์ในการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ มาตรา ๙๐/๓ กำหนดให้ลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลที่จะเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการได้จะต้องเป็นหนี้เจ้าหนี้ไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท ซึ่งปัจจุบันนิติบุคคลที่เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการมักจะเป็นนิติบุคคลขนาดใหญ่มีจำนวนทุนทรัพย์สูง ดังนั้น ในการเสนอร่างแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... กรมบังคับคดีได้เสนอแก้ไขเรื่องจำนวนทุนทรัพย์ในการสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการ โดยแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนหนี้ของลูกหนี้ที่ร้องขอให้มีการฟื้นฟูกิจการในหมวด ๓/๑ กระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ โดยกำหนดจำนวนหนี้ของลูกหนี้ที่สามารถร้องขอให้มีการฟื้นฟูกิจการได้จากเดิม “เป็นหนี้เจ้าหนี้คนเดียวหรือหลายคนรวมกันเป็นจำนวนแน่นอนไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท” เป็น “เป็นหนี้เจ้าหนี้คนเดียวหรือหลายคนรวมกันเป็นจำนวนแน่นอนไม่น้อยกว่าห้าสิบล้านบาท” แต่เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๘ มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๘ ร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... จึงเป็นอันตกไปตามมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒๔.๓ กระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากการรับฟังความคิดเห็น ปรากฏว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นว่ากระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความเหมาะสมแล้ว แต่อย่างไรก็ดี นับแต่พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ หมวด ๓/๒ กระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเพิ่มโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๕๙ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ปรากฏว่ามีจำนวนคดีที่ลูกหนี้เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่กระบวนการยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาลล้มละลายกลางทั้งสิ้นจำนวน ๗ คดี ซึ่งมีจำนวนน้อยมากและไม่สามารถฟื้นฟูกิจการสำเร็จตามแผน เพื่อให้กระบวนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อมมีประสิทธิภาพ สามารถช่วยเหลือลูกหนี้ที่ประกอบกิจการขนาดย่อมที่ไม่อยู่ในสถานะที่จะชำระหนี้ได้ให้สามารถเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการได้ กรมบังคับคดีจึงได้เสนอร่างแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... แก้ไขเกี่ยวกับกระบวนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีสาระสำคัญ คือ เป็นการยกเลิกความในหมวด ๓/๒ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งหมด (SMEs) และบัญญัติขึ้นเป็นหมวด ๓/๒ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นกิจการขนาดย่อม ซึ่งมีหลักการที่สำคัญ เช่น

- กำหนดจำนวนหนี้ของลูกหนี้ที่มีจำนวนหนี้ไม่ถึงห้าสิบล้านบาท สามารถขอฟื้นฟูกิจการได้
- ยกเลิกเงื่อนไขที่กำหนดให้ลูกหนี้ที่ประกอบธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องขึ้นทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือที่จดทะเบียนกับหน่วยงานอื่นของรัฐ จึงจะสามารถร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการได้ออกไป ทำให้ลูกหนี้ทุกประเภทธุรกิจสามารถขอฟื้นฟูกิจการได้
- กำหนดให้เกิดสถานะพักการชำระหนี้ทันที (Automatic Stay) เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ไว้พิจารณา โดยลูกหนี้ไม่ต้องจัดประชุมเจ้าหนี้และทำแผนฟื้นฟูกิจการก่อน
- กำหนดให้ลูกหนี้เป็นผู้ทำแผนและผู้บริหารแผน
- ใช้วิธีการเจรจาหนี้กับเจ้าหนี้ โดยไม่ต้องจัดประชุมเจ้าหนี้ และเจ้าหนี้ไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้
- แผนได้รับการยอมรับจากเจ้าหนี้เมื่อเจ้าหนี้อยอมรับแผนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนหนี้ทั้งหมด

- เพิ่มหลักการใหม่ในกฎหมายฟื้นฟูกิจการ โดยกำหนดให้ผู้ค้าประกันรับผิดชอบตามวิธีการชำระหนี้ซึ่งเป็นไปตามฐานะรูปของตนตามแผน โดยผู้ค้าประกันอาจไม่ต้องรับผิดชอบเต็มจำนวนตามหนี้เดิม

นอกจากนี้ได้มีการเพิ่มเติมหมวด ๓/๓ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการแบบเร่งรัด ซึ่งมีหลักการที่สำคัญ เช่น

- เปิดโอกาสให้ลูกหนี้ทั้งที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ (หมวด ๓/๑) และลูกหนี้ที่ประกอบกิจการขนาดย่อม (หมวด ๓/๒) ที่มีความพร้อมสามารถยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการพร้อมแนบแผนและหลักฐานแสดงว่าเจ้าหนี้ได้มีมติยอมรับแผนแล้ว (prepackaged plans) ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดต่อศาล
- หากศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและเห็นชอบด้วยแผนแล้วให้ดำเนินการตามขั้นตอนภายหลังกระบวนการเห็นชอบด้วยแผนของหมวด ๓/๑ และหมวด ๓/๒ ไปตามแต่กรณี

ในการรับฟังความคิดเห็นได้มีผู้แสดงความคิดเห็นว่าควรให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาสามารถเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการได้ สำหรับในประเด็นนี้ในร่างแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ได้มีบัญญัติไว้ในหมวด ๓/๔ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งมีหลักการที่สำคัญ เช่น

- กำหนดให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาที่มีรายได้ และมีหนี้ก้อนอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท หรือประกอบกิจการที่มีหนี้ก้อนอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท แต่ไม่เกินหนึ่งล้านบาทสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลให้มีการฟื้นฟูกิจการได้
- กำหนดให้เกิดสถานะพักการชำระหนี้ทันที (Automatic Stay) เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ไว้พิจารณา
- กำหนดให้ลูกหนี้เป็นผู้ทำแผนและผู้บริหารแผน
- ใช้วิธีการเจรจาหนี้กับเจ้าหนี้ โดยไม่ต้องจัดประชุมเจ้าหนี้
- แผนได้รับการยอมรับจากเจ้าหนี้เมื่อเจ้าหนี้อยอมรับแผนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนหนี้ทั้งหมด

ทั้งหมด

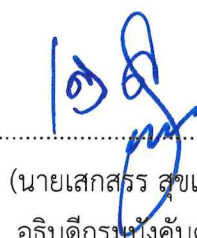
- เพิ่มหลักการใหม่ในกฎหมายฟื้นฟูกิจการ โดยกำหนดให้ผู้ค้าประกันรับผิดชอบตามวิธีการชำระหนี้ ซึ่งเป็นไปตามฐานานุรูปของตน โดยผู้ค้าประกันอาจไม่ต้องรับผิดชอบเต็มจำนวนตามหนี้เดิม แต่เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๘ มีพระราชกฤษฎีกายกยอบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๘ ร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... จึงเป็นอันตกไปตามมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒๕. สมควรดำเนินการอื่นเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือมีข้อเสนออื่นหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบ และวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ .....

(นายเสกสรร สุขแสง)

อธิบดีกรมบังคับคดี

๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๘

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ กรมบังคับคดี
เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ นางสาวดาเนียร วิทยากุล
โทร. ๐ ๒๘๘๗ ๕๑๕๕
อีเมล danian.w@led.mail.go.th